

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ:
Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΟΚ) 1408/71 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
[Αθήνα, 05.10.1998]**

**Χαρακτηρισμός πρωτοϋπαγόμενου μετά την 01.01.1993 στην
ελληνική κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία ως “παλαιού ασφαλισμένου”
με βάση το κοινοτικό δίκαιο**

*Θεοδώρα Τσοτσορού, Νίκος Σκλήκας
Μάιος 2006*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ¹

1. Η οριοθέτηση του προβλήματος
2. Πρωτοδιοριζόμενος μετά την 01.01.1993 στο ελληνικό Δημόσιο
3. Προϋπάρχουσα της 01.01.1993 υπαγωγή σε σύστημα άλλου κράτους μέλους μη εμπύπτον στον Κανονισμό 1408/71
 - 3.1. Προηγούμενη υπαγωγή σε ειδικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας
 - 3.2. Προηγούμενη υπαγωγή σε ειδικό σύστημα ασφάλισης δημοσίων υπαλλήλων
 - 3.3. Προηγούμενη υπαγωγή σε ειδικό καθεστώς ασφάλισης υπαλλήλων διεθνών Οργανισμών ή κοινοτικών Οργάνων
4. Ο χαρακτηρισμός ασφαλισμένου πριν από την 01.01.1993 σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας άλλου κράτους μέλους χωρίς καταβολή εισφορών ως “παλαιού” ασφαλισμένου
 - 4.1. Πραγματικά περιστατικά
 - 4.2. Τοποθέτηση

1. Η οριοθέτηση του προβλήματος

Η εισαγωγή από τον νόμο 2084/92, (βλέπε κυρίως άρθρο 43 παράγρ. 1, περί της έκτασης εφαρμογής του εν λόγω νόμου), του διαχωρισμού των ασφαλισμένων σε “παλαιούς” (ήδη ασφαλισθέντες κατά την 31.12.1992) και “νέους” (υπαγόμενους για πρώτη φορά στην υποχρεωτική ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από την 01.01.1993 και μετέπειτα) προσέθεσε από το έτος 1992 ακόμη μερικά, αποκλειστικώς “ελληνικά” τούτη την φορά, προβλήματα στα ήδη υπάρχοντα κατά την συνδυασμένη εφαρμογή κοινοτικών και εθνικών διατάξεων κοινωνικής ασφάλειας.

Πέραν του αυτονόητου, ότι ο χαρακτηρισμός του πρωτοασφαλιζόμενου μετά την 01.01.1993 ως “παλαιού” ή “νέου ασφαλισμένου” είναι υποχρεωτικός λόγω των διαφορετικών ως προς τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα νομοθετικών ρυθμίσεων, οι οποίες ισχύουν πλέον για τις δύο αυτές κατηγορίες ασφαλισμένων, φέρει και το στοιχείο της άμεσης εφαρμογής, δηλαδή αποδίδεται υποχρεωτικά από την πρώτη ημέρα ασφάλισης εκ του σημαντικού γεγονότος, ότι η υπαγωγή με την ιδιότητα του “νέου” συνεπάγεται την

¹ Στο τέλος της παρούσας ομιλίας, σελ. 22, βλέπε απόψεις των ιδίων στο θέμα «Ο χαρακτηρισμός ασφαλισμένου πριν από την 01.01.1993 σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας άλλου κράτους μέλους, χωρίς καταβολή εισφορών, ως “παλαιού” ασφαλισμένου» (Μάιος 2006).

εκ μέρους του ασφαλιζόμενου καταβολή αυξημένων έναντι των προβλεπομένων για τους “παλαιούς ασφαλισμένους” εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Προς αντιμετώπιση των περιπτώσεων της μέχρι την 31.12.1992 υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας άλλου κράτους μέλους της Κοινότητας των πρωτοασφαλιζομένων στην Ελλάδα μετά την 01.01.1993 διακινουμένων εργαζομένων, η χώρα μας οδηγήθηκε στην αντανάκλωση την εν λόγω εσωτερική ρύθμιση καταχώρηση στο Παράρτημα VI, τίτλος ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ, σημείο 6, του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, σύμφωνα με την οποία “ο εργαζόμενος που έχει υπαχθεί στην υποχρεωτική ασφάλιση άλλου κράτους μέλους, κλάδου συντάξεων, μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 1992 και υπάγεται στην υποχρεωτική ελληνική κοινωνική ασφάλιση (καθεστώς κύριας ασφάλισης) για πρώτη φορά μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, θεωρείται “παλαιός ασφαλισμένος” κατά την έννοια των διατάξεων του νόμου 2084/92”.

Η εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης δεν δημιούργησε, βέβαια, προβλήματα στις φυσιολογικές περιπτώσεις, δηλαδή αυτές της μέχρι την 31.12.1992 και της μετά την 01.01.1993 υπαγωγής σε κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα άλλου κράτους μέλους και της χώρας μας αντίστοιχα, τα οποία εμπίπτουν στο υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (άρθρο 4). Ζητήματα, όμως, χαρακτηρισμού πρωτοϋπαγόμενου σε ελληνικό φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993 ως “παλαιού ασφαλισμένου” εμφανίζονται έκτοτε στις ακόλουθες δύο περιπτώσεις:

- της υπαγωγής μέχρι την 31.12.1992 σε κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα άλλου κράτους μέλους εμπίπτουν στον προαναφερθέντα Κανονισμό και υπαγωγής στην χώρα μας για πρώτη φορά μετά την 01.01.1993 στο ειδικό σύστημα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο δεν εμπίπτει στον Κανονισμό αυτόν (άρθρο 4 παράγρ. 4). Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί, ότι τέτοια ζητήματα θα πάψουν να υφίστανται από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του τροποποιητικού του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 Κανονισμού (ΕΚ) 1606/98 του Συμβουλίου της 29.06.1998 (με έναρξη ισχύος την 25.10.1998), με τον οποίο επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής του πρώτου και στους δημοσίους υπαλλήλους, και
- της υπαγωγής μέχρι την 31.12.1992 σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας άλλου κράτους μέλους μη εμπίπτουν στον συγκεκριμένο Κανονισμό και υπαγωγής μετά την 01.01.1993 στην ασφάλιση ελληνικού φορέα, ο οποίος εμπίπτει στον εν λόγω Κανονισμό.

2. Πρωτοδιοριζόμενος μετά την 01.01.1993 στο ελληνικό Δημόσιο

Κατ’ αρχάς πρέπει να τονισθεί, ότι, διαπιστώνοντας ερμηνευτικές αμφιταλαντεύσεις, οι οποίες ενδεχομένως θα οδηγούσαν σε λανθασμένες πρακτικές εις βάρος των ελλήνων (αλλά και κοινοτικών) διακινουμένων εργαζομένων, τοποθετηθήκαμε θετικά στην 1η αυτή περίπτωση, χαρακτηρίζοντας ως “παλαιό ασφαλισμένο” τον υπαχθέντα έως την 31.12.1992 σε κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα άλλου κράτους μέλους, εμπίπτουν στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, αλλά διοριζόμενο για πρώτη φορά στο ελληνικό Δημόσιο μετά την 01.01.1993 και έκτοτε υπαγόμενο στο ειδικό σύστημα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο δεν εμπίπτει στο υλικό πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου Κανονισμού.

Εντούτοις, εντελώς δευτερευόντως εξαιτίας της σαφώς δικαιολογημένης άγνοιας περί το κοινοτικό δίκαιο, λόγω αναρμοδιότητας (μη επέκτασης ακόμη του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 στους δημοσίους υπαλλήλους), αλλά κυρίως εξαιτίας της επικρατούσας

δυσπιστίας, οφειλόμενης στην “ελληνικής νοοτροπίας” θεώρηση τόσο του πρωτογενούς και παράγωγου κοινοτικού δικαίου (στο σύνολό της αλλά και σε επιμέρους διατάξεις) όσο και της επ’ αυτών νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε πολλές μεμονωμένες επιτελικές και μη Υπηρεσίες του Δημοσίου κυριαρχεί έντονα ακόμη η αμφισβήτηση της προαναφερθείσας θέσης μας.

Ακολουθείται έτσι μία στενή και στατική ανάγνωση του γράμματος της ανωτέρω αναφερθείσας ελληνικής καταχώρησης (γραμματική ερμηνεία), η οποία αγνοεί πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής ΔΕΚ ή Δικαστήριο) και μάλιστα αφορώσα ρητά στην χώρα μας, (*βλέπε κατωτέρω Υπόθεση “Βουγιούκας”*), και σύμφωνα με την οποία κάθε αναφορά της εν λόγω κοινοτικής διάταξης σε υποχρεωτική ασφάλιση αφορά στην υπαγωγή σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας κράτους μέλους (άρα και της χώρας μας), το οποίο εμπίπτει στο υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (άρθρο 4).

Με το σκεπτικό αυτό, η υπαγωγή του ενδιαφερόμενου, για πρώτη φορά μετά την 01.01.1993, στην ελληνική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας δεν επιτρέπει την εφαρμογή της προαναφερθείσας διάταξης – καταχώρησης του Παραρτήματος VI και κατά συνέπεια θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως “νέος ασφαλισμένος”. Τούτο με κοινοτικούς όρους σημαίνει, ότι δεν μπορεί να διατηρήσει το δικαίωμα, το οποίο του παρέχει βάσει της εν λόγω διάταξης του Παραρτήματος VI η προηγηθείσα υπαγωγή του στην κοινωνική ασφάλιση άλλου κράτους μέλους, δηλαδή του χαρακτηρισμού του ως “παλαιού ασφαλισμένου” και κατ’ επέκταση της καταβολής των χαμηλοτέρων, στα επίπεδα μέχρι την 31.12.1992, ασφαλιστικών εισφορών.

Εντούτοις, μολονότι η εφαρμοζόμενη σήμερα στην περίπτωση ενός τέτοιου ενδιαφερόμενου νομοθεσία, δηλαδή το ελληνικό ειδικό σύστημα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων, εξαιρείται προς το παρόν ρητά από το υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (άρθρο 4 παράγρ. 4), ο συγκεκριμένος διακινούμενος καταλαμβάνεται από το πεδίο της προαναφερθείσας ελληνικής καταχώρησης και δικαιωματικά χαρακτηρίζεται ως “παλιός ασφαλισμένος”, δοθέντος ότι σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο διατηρεί την ιδιότητα του “εργαζόμενου μισθωτού” για δύο κατά συρροή λόγους:

- δυνάμει της συνδυασμένης εφαρμογής των άρθρων 1 στοιχείο α) σημείο i) και 2 παράγρ. 1 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, ως έχων ήδη υπαχθεί στην νομοθεσία ενός άλλου κράτους μέλους, (κοινωνικοασφαλιστικό κριτήριο, *βλέπε πρόσφατες αποφάσεις ΔΕΚ της 30.01.1997 στις Υποθέσεις C-340/94 “De Jaeck” και C-221/95 “Hervein και Hervillier”*), και
- υπό την σημερινή του αποκλειστικά δημοσιοϋπαλληλική ιδιότητα και υπαγωγή σε ειδικό σύστημα ασφάλισης δημοσίων υπαλλήλων, δυνάμει του άρθρου 48 της Συνθήκης, σύμφωνα με την πάγια τελεολογική ερμηνεία του Δικαστηρίου σε παρόμοιες περιπτώσεις.

Πράγματι, λόγω του ευρύτατου κοινοτικού περιεχομένου των όρων “εργαζόμενος” και “κοινωνική ασφάλεια”, το οποίο ορισμένες φορές υπερβαίνει και αυτά τα όρια του συντονιστικού μηχανισμού του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, το Δικαστήριο ουδέποτε περιορίστηκε από το γεγονός, ότι ο ενδιαφερόμενος σε κάποια χρονική στιγμή της για οποιονδήποτε λόγο διακίνησής του εντός της Κοινότητας μπορεί να υπάγεται σε σύστημα, το οποίο δεν εμπίπτει στο υλικό πεδίο εφαρμογής του εν λόγω Κανονισμού, (*βλέπε το από 23.03.1998 σημείωμα 7070/98 της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου προς την Ομάδα*

Κοινωνικών Θεμάτων). Αντίθετα, δέχθηκε την υπαγωγή του στο πεδίο του κοινοτικού αυτού Κανονισμού με ευέλικτο τρόπο, εντάσσοντας τον ενδιαφερόμενο άλλοτε με βάση την εμπίπτουσα στον συγκεκριμένο Κανονισμό νομοθεσία ενός των εμπλεκόμενων κρατών μελών, (βλέπε αποφάσεις του της 13.10.1993 στην Υπόθεση C-121/92 “Zinnecker” και της 24.03.1994 στην Υπόθεση C-71/93 “Van Poucke”), και άλλοτε χαρακτηρίζοντας άμεσα τον δημόσιο υπάλληλο, όπως στην προκειμένη περίπτωση, ως “διακινούμενο εργαζόμενο” και μάλιστα “μισθωτό”.

Ως προς την κοινοτική έννοια του όρου “εργαζόμενος” κατά το άρθρο 48 της Συνθήκης, το Δικαστήριο αποφάνθηκε, ότι τούτο δεν επιδέχεται περιοριστικής ερμηνείας και ορίζεται σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία χαρακτηρίζουν αυτή καθαυτή την σχέση εργασίας, κύριο γνώρισμα της οποίας είναι το γεγονός, ότι ένα πρόσωπο παρέχει σε άλλο πρόσωπο και υπό την διεύθυνσή του τελευταίου υπηρεσίες, έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή, (βλέπε αποφάσεις του της 03.07.1986 στην Υπόθεση 66/85 “Lawrie – Blum”, της 21.06.1988 στην Υπόθεση 197/86 “Brown”, της 26.02.1992 στην Υπόθεση C-3/90 “Bernini”, στην προαναφερθείσα Υπόθεση C-71/93 “Van Poucke”, της 27.06.1996 στην Υπόθεση C-107/94 “Asscher” και στην προαναφερθείσα Υπόθεση C-340/94 “De Jaeck”).

Ειδικότερα για τους δημοσίους υπαλλήλους (πάντοτε, βέβαια, τους ανήκοντες σε ειδικό σύστημα ασφάλισης, για τους οποίους και μόνον τίθεται ερμηνευτικό ζήτημα), το Δικαστήριο εμμένει με ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια του διακινούμενου εργαζόμενου κατά το άρθρο 48 της Συνθήκης και στα εξ αυτής απορρέοντα δικαιώματα του άρθρου 48 παράγρ. 4 της Συνθήκης περί απασχόλησης στην δημόσια διοίκηση. Θεωρώντας, ότι η διάταξη αυτή δεν δημιουργεί παρά μόνον “την δυνατότητα περιορισμού της πρόσβασης αλλοδαπών υπηκόων σε ορισμένες δραστηριότητες της δημόσιας διοίκησης”, ενώ αντίθετα “δεν μπορεί να δικαιολογήσει τα μέτρα, τα οποία εισάγουν διακρίσεις, όσον αφορά στην αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας, έναντι εργαζομένων, οι οποίοι έχουν ήδη γίνει δεκτοί στην Υπηρεσία της Διοίκησης”, υποστηρίζει, ότι “κάθε κοινοτικός υπήκοος, ο οποίος γίνεται δεκτός σε μία θέση εργασίας σε κράτος μέλος διαφορετικό από το δικό του, ακόμη και στην δημόσια διοίκηση, μπορεί να επικαλεσθεί τις κοινοτικές διατάξεις, οι οποίες εξασφαλίζουν ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, και πρέπει, επομένως, να θεωρείται κατά την έννοια των διατάξεων αυτών ως διακινούμενος εργαζόμενος”, (βλέπε, κυρίως, αποφάσεις του της 12.02.1974 στην Υπόθεση 152/73 “Sotgiu” και της 15.03.1989 στις συνεκδικασθείσες Υποθέσεις 389/87 και 390/87 “Echternach” και “Moritz”).

Εντάσσοντας, λοιπόν, κατ’ αυτόν τον τρόπο τον διακινούμενο στο πεδίο του κοινοτικού Κανονισμού είτε ως “εργαζόμενο” είτε ως “ασφαλισμένο” (άρθρο 1 στοιχείο α) σημείο i)), το Δικαστήριο ουσιαστικά καλύπτει την κατ’ αρχήν εννοιολογική απόσταση μεταξύ των ορισμών, οι οποίοι απορρέουν αντίστοιχα από τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης και ως εκ τούτου κηρύσσει υποχρεωτικές τουλάχιστον εκείνες τις διατάξεις του παράγωγου κοινοτικού δικαίου, των οποίων η εφαρμογή δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ρητών ειδικών κανόνων συντονισμού (Τίτλος I: γενικές διατάξεις και θεμελιώδεις αρχές και Τίτλος II: προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας, του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71).

Στο αποτέλεσμα αυτό καταλήγει το Δικαστήριο βασιζόμενο σε ένα σκεπτικό, το οποίο διατρέχει το σύνολο της νομολογίας του περί των απωτέρων στόχων των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης και εξειδικεύεται με αφορμή τα θιγόμενα ζητήματα στην Υπόθεση C-443/93 “Βουγιούκας”, στην οποία διερευνά τις επιπτώσεις των κενών του συντονιστικού

μηχανισμού από την σκοπιά των θεμελιωδών αρχών περί ελεύθερης κυκλοφορίας και ίσης μεταχείρισης, (βλέπε απόφασή του της 22.11.1995).

Πράγματι, στην Υπόθεση του γιατρού Βουγιούκα, έλληνα υπηκόου, ασφαλιζόμενου ως εξομοιούμενου προς δημόσιο υπάλληλο στο ειδικό, προβλεπόμενο από την ασφαλιστική νομοθεσία του ΙΚΑ καθεστώ, το Δικαστήριο παρατήρησε κατ' αρχάς, ότι το Συμβούλιο με την έκδοση του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 δεν εκπλήρωσε στο σύνολό της την απορρέουσα από το άρθρο 51 της Συνθήκης υποχρέωσή του να θεσπίσει για την εξασφάλιση της πραγματικής άσκησης του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας ένα σύστημα, το οποίο θα παρέχει στους εργαζόμενους την δυνατότητα να υπερπηδούν τα εμπόδια, τα οποία μπορούν να τους δημιουργήσουν οι εθνικοί κανόνες κοινωνικής ασφάλειας.

Τούτο οφείλεται στην μη θέσπιση μέχρι τότε των αναγκαίων μέτρων για την επέκταση του Κανονισμού αυτού στα ειδικά συστήματα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων και των προς αυτούς εξομοιούμενων προσώπων, ο μη συντονισμός των οποίων, αν και ιστορικά δικαιολογημένος λόγω των σημαντικών διαφορών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών και κυρίως της απουσίας γενικευμένης διαδοχικής ασφάλισης στο εσωτερικό κάθε κράτους μέλους, δεν μπορεί να δικαιολογείται επ' αόριστον, πολύ δε περισσότερο όταν ήδη από τον Δεκέμβριο του 1991 η Επιτροπή έχει υποβάλει στο Συμβούλιο σχετική Πρόταση Κανονισμού για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, (βλέπε *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, τεύχος C 46/92, σελ. 1).

Έτσι, το Δικαστήριο με τα τότε δεδομένα αναγνώρισε μεν το κύρος του άρθρου 4 παράγρ. 4 του συγκεκριμένου Κανονισμού αλλά μόνον στον βαθμό, κατά τον οποίο το Συμβούλιο, στα πλαίσια της ευρείας του εξουσίας εκτίμησης ως προς την επιλογή των πλέον καταλλήλων μέτρων για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 51 της Συνθήκης, είχε επιλέξει να απέχει, τουλάχιστον εν μέρει, από τις προβλεπόμενες από τον εν λόγω Κανονισμό τεχνικές ως προς τον συντονισμό των ειδικών συστημάτων ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων και των προς αυτούς εξομοιούμενων προσώπων.

Παρά ταύτα, η κατ' αυτόν τον τρόπο αναγνώριση του κύρους του άρθρου 4 παράγρ. 4 και ως εκ τούτου η παράταση της ύπαρξης ουσιώδους κενού στον κοινοτικό συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας δεν εμπόδισε το Δικαστήριο, προς ικανοποίηση του αιτήματος του ενδιαφερόμενου για λήψη υπόψη των διανυθεισών σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας περιόδων ασφάλισης, να παραπέμψει τον εθνικό δικαστή στην άμεση εφαρμογή των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης και την υλοποίηση των θεμελιωδών αρχών της ελεύθερης κυκλοφορίας, της ισότητας μεταχείρισης και της εξομοίωσης γεγονότων, τα οποία έλαβαν χώρα σε άλλο κράτος μέλος, όπως οι αρχές αυτές συγκεκριμενοποιούνται μέσω των γενικών διατάξεων του παράγωγου κοινοτικού δικαίου, των οποίων η εφαρμογή δεν απαιτεί την προσφυγή στους κανόνες συντονισμού, τους οποίους έχει θεσπίσει το Συμβούλιο. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο, μη δεχόμενο ουσιαστικά την ύπαρξη κενού στο κοινοτικό δίκαιο, διακήρυξε, ότι τα εν λόγω άρθρα της Συνθήκης παραχωρούν στους διακινούμενους εργαζόμενους, συμπεριλαμβανομένων και των δημοσίων υπαλλήλων, δικαιώματα, τα οποία δεν μπορούν να περιορισθούν από την παρούσα δομή του συντονιστικού μηχανισμού του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71.

Είναι αλήθεια, ότι σε συνέχεια παλαιότερης νομολογίας, (βλέπε αποφάσεις του της 15.01.1986 στην Υπόθεση 41/84 "Pinna" και της 07.06.1988 στην Υπόθεση 20/85

“*Roviello*”), το Δικαστήριο θα μπορούσε να είχε κηρύξει άκυρο το άρθρο 4 παράγρ. 4 στην προαναφερθείσα Υπόθεση “*Βουγιούκας*”. Προτίμησε, όμως, να ακολουθήσει την “νέα του νομολογιακή πολιτική”, δηλαδή αυτήν της “ουδετεροποίησης” κάθε προβληματικής κοινοτικής διάταξης, υποδεικνύοντας παράλληλα στον εθνικό δικαστή την ανάγκη να εφαρμόσει άμεσα τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης, (βλέπε και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα *Tesouro* στην επίσης ελληνική Υπόθεση 349/87 “*Παράσχη*”).

Εντούτοις, ο συλλογισμός, τον οποίο ανέπτυξε το Δικαστήριο στην Υπόθεση “*Βουγιούκας*” δεν αποτελεί μεμονωμένη πρακτική. Από σειρά μεταγενεστέρων αποφάσεων του προκύπτει σαφώς η τάση του Δικαστηρίου να επικαλείται την άμεση εφαρμογή της Συνθήκης σε κάθε περίπτωση, κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος εξαιρείται ρητά από τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, (βλέπε αποφάσεις του της 12.06.1997 στην Υπόθεση C-266/95 “*Merino Garcia*” και της 30.06.1997 στις συνεκδικασθείσες Υποθέσεις C-4/95 και C-5/95 “*Stoeber*” και “*Pereira*”). Τούτο, διότι κατά το Δικαστήριο προέχει η διαπίστωση κάθε φορά, κατά πόσον εξασφαλίζεται η υλοποίηση των στόχων, τους οποίους καθορίζει η Συνθήκη, και όχι τι προβλέπει μία συγκεκριμένη διάταξη του Κανονισμού.

Αλλωστε, είναι πλέον γενικά αποδεκτό, ότι το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο (Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71) πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο συμβατό προς τους κανόνες του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου (Συνθήκης) και τις γενικές αρχές του δικαίου, ενώ αυτή καθαυτή η δομή της Συνθήκης προτρέπει τον ερμηνεύοντα εθνικό ή κοινοτικό δικαστή να λαμβάνει υπόψη του τους απώτερους στόχους της. Εκτός τούτου, με δεδομένη την βραδύτητα της κοινοτικής νομοθετικής διαδικασίας, κυρίως στην προκειμένη περίπτωση, μπορεί να εξηγηθεί η συχνότητα αλλά και το αναπόφευκτο της κάλυψης των κενών των διατάξεών του διά της νομολογιακής οδού με γνώμονα την εγγύηση της ασφάλειας δικαίου και όχι μία οιονεί υποκατάσταση του κοινοτικού νομοθέτη από τον κοινοτικό δικαστή, (βλέπε και το προαναφερθέν σημείωμα 7070/98 της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου καθώς και τις παρατηρήσεις του γενικού εισαγγελέα *Κοσμά* στην Υπόθεση C-475/95 “*Thevenon*”).

Υπενθυμίζουμε, ότι μόλις την 29.06.1998 ψηφίσθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών Γενικών Υποθέσεων η εκκρεμούσα από το 1991 Πρόταση Κανονισμού της Επιτροπής για την επέκταση του προσωπικού και του υλικού πεδίου εφαρμογής του εν λόγω Κανονισμού στα ειδικά συστήματα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων και των προς αυτούς εξομοιούμενων προσώπων, ενώ αναμένονται με ενδιαφέρον τα ερμηνευτικά προβλήματα, τα οποία θα προκύψουν στην πράξη από τον περιοριστικό αυτόν ειδικό συντονισμό.

Εξάλλου, η τελεολογική ερμηνεία, η οποία δεσπάζει στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας, επιτάσσει, η αναγνώριση κάθε διάταξης του Κανονισμού να μην γίνεται κατά γράμμα αλλά σε συνδυασμό τόσο με άλλα άρθρα του όσο κυρίως με το πνεύμα και τους αντικειμενικούς στόχους των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης, τα οποία πράγματι συνιστούν πάντοτε την βάση, το πλαίσιο και τα όρια του κοινοτικού συντονισμού, (μόνιμη επωδός μεγάλου αριθμού αποφάσεων του ΔΕΚ, βλέπε ενδεικτικά αποφάσεις του της 19.03.1964 στην Υπόθεση 75/63 “*Unger*”, της 09.06.1964 στην Υπόθεση 92/63 “*Nonnenmacher*”, της 05.07.1967 στην Υπόθεση 1/67 “*Ciechelski*”, της 06.12.1973 στην Υπόθεση 140/73 “*Mancuso*”, της 28.05.1974 στην Υπόθεση 191/73 “*Niemann*”, της 09.07.1975 στην Υπόθεση 20/75 “*D’ Amico*”, της 21.10.1975 στην Υπόθεση 24/75 “*Petroni*”, της 15.09.1983 στην Υπόθεση 279/82 “*Jerzak*” και της 07.03.1991 στην Υπόθεση C-10/90 “*Masgio*”).

Στην κατεύθυνση αυτή το Δικαστήριο επεσήμανε, ότι, κατά πάγια νομολογία του, όλες οι διατάξεις της Συνθήκης, οι οποίες αφορούν στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, έχουν σκοπό να διευκολύνουν την άσκηση από τους κοινοτικούς υπηκόους πάσης φύσης επαγγελματικών δραστηριοτήτων στο σύνολο του εδάφους της Κοινότητας και απαγορεύουν κάθε εθνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία περιιάγει σε μειονεκτική θέση τους υπηκόους αυτούς, όταν αυτοί επιθυμούν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους πέραν του εδάφους ενός μόνον κράτους μέλους, (βλέπε και απόφασή του της 07.07.1988 στην Υπόθεση 143/87 “Stanton”). Πράγματι, συνέχισε το Δικαστήριο, ο σκοπός των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης, δηλαδή η κατά τα προαναφερθέντα εγκαθίδρυση μιάς όσο το δυνατόν πληρέστερης εφαρμογής της συγκεκριμένης θεμελιώδους αρχής της Συνθήκης δεν θα επιτυγχανόταν, εάν λόγω της άσκησης του δικαιώματός τους της ελεύθερης κυκλοφορίας οι εργαζόμενοι έχαναν τα πλεονεκτήματα κοινωνικής ασφάλειας, τα οποία τους εξασφαλίζει η νομοθεσία κράτους μέλους. Μία τέτοια συνέπεια θα μπορούσε να αποτρέψει τον κοινοτικό εργαζόμενο από την άσκηση του δικαιώματός του αυτού και θα αποτελούσε, συνεπώς, εμπόδιο στην ελευθερία αυτή, (βλέπε, ιδίως, και αποφάσεις του της 25.02.1986 στις Υποθέσεις 254/84 “De Jong” και 284/84 “Spruyt”, της 07.02.1991 στην Υπόθεση C-227/89 “Roelfeldt”, στην προαναφερθείσα Υπόθεση C-10/90 “Masgio”, της 04.10.1991 στην επίσης προαναφερθείσα ελληνική, τονίζουμε και πάλι, Υπόθεση 349/87 “Παράσχη”, της 30.03.1993 στην Υπόθεση C-282/91 “De Wit” και της 20.09.1994 στην Υπόθεση C-12/93 “Drake”).

Όπως και στην Υπόθεση “Βουγιούκας” έτσι και στην προκειμένη περίπτωση, ένα τέτοιο αποτρεπτικό αποτέλεσμα επέρχεται για τον εργαζόμενο, όταν μία εθνική νομοθεσία (εδώ η ελληνική), λόγω του ότι δεν εμπίπτει στο υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, λαμβάνει υπόψη της για τον χαρακτηρισμό ενός εργαζόμενου ως “παλαιού ασφαλισμένου” την υπαγωγή του στην υποχρεωτική ασφάλιση κλάδου συντάξεων, μόνον όταν αυτή έχει πραγματοποιηθεί πριν από την 01.01.1993 σε οποιοδήποτε αποκλειστικά ελληνικό σύστημα κύριας ασφάλισης, ενώ ανάλογη υπαγωγή στην ασφάλιση άλλου κράτους μέλους δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη, ώστε να παράγει έτσι τα αντίστοιχα νομικά αποτελέσματα..

Μία τέτοια νομοθεσία εισάγει άνιση (διακριτική) μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων, οι οποίοι δεν άσκησαν το δικαίωμά τους της ελεύθερης κυκλοφορίας, και των διακινουμένων εργαζομένων εις βάρος των τελευταίων, εφόσον μόνον για τους εργαζόμενους, οι οποίοι επωφελήθηκαν από το δικαίωμα για ελεύθερη κυκλοφορία τίθεται το πρόβλημα της λήψης υπόψη περιόδων ασφάλισης, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν εντός άλλων κρατών μελών της Κοινότητας.

Δεδομένου ότι, όπως και στην περίπτωση του Βουγιούκα έτσι και στην προκειμένη υπό εξέταση περίπτωση, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο δυνάμενο να δικαιολογήσει αντικειμενικά την διαφορετική αυτή μεταχείριση μεταξύ των διακινουμένων και μη εργαζομένων, η διαφορά αυτή πρέπει να χαρακτηριστεί ως εισάγουσα δυσμενή διάκριση και συνεπώς είναι αντίθετη προς τους θεμελιώδεις κανόνες της Συνθήκης, οι οποίοι αποσκοπούν στην εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων.

Όταν, δηλαδή, εξετάζοντας στην Υπόθεση “Βουγιούκας” τις τότε κρινόμενες συγκεκριμένες διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας από την σκοπιά κυρίως της γενικής αρχής περί ισότητας μεταχείρισης, το Δικαστήριο θεωρεί, ότι η εθνική νομοθεσία εισάγει έμμεση, μη αντικειμενικά δικαιολογημένη διακριτική μεταχείριση του

διακινούμενου εργαζόμενου, κατά μείζονα λόγο στην παρούσα περίπτωση η υποθετική εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων με κριτήρια της εσωτερικής καθαρά νομοθεσίας θα συνιστούσε ρητή και άμεση πλέον διακριτική μεταχείριση.

Δεν πρέπει να λησμονούμε, ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση ο ενδιαφερόμενος είναι “εργαζόμενος μισθωτός” και κατά το άρθρο 51 της Συνθήκης εμπίπτει, δηλαδή, ήδη στο προσωπικό πεδίο του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγρ. 1 δυνάμει της πρωταρίας υπαγωγής του στην γερμανική νομοθεσία. Επομένως, μία στενή από ελληνικής πλευράς ερμηνεία, πέραν του ότι θα αγνοούσε δεδουλευμένο (απόφαση “Βουγιούκας”), θα παραβίαζε επίσης κοινοτική διάταξη (σημείο 6, τίτλος ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ, του Παραρτήματος VI), η οποία συνιστά εξειδικευμένη και ρητή (για την ελληνική περίπτωση) έκφραση της ειδικής αρχής της ίσης μεταχείρισης του άρθρου 3 παράγρ. 1 του εν λόγω Κανονισμού, υλοποιούμενη η αρχή αυτή μέσω της υποχρεωτικής εξομοίωσης γεγονότων, τα οποία έλαβαν χώρα σε άλλο κράτος μέλος, κατά την ad hoc εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του νόμου 2084/92.

Βέβαια, από την μέχρι σήμερα εκτενή νομολογία του Δικαστηρίου ως προς την γενική και ειδική έκφραση της αρχής περί ίσης μεταχείρισης καθώς και περί της υποχρεωτικής στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας εξομοίωσης γεγονότων, τα οποία λαμβάνουν χώρα οπουδήποτε στην Κοινότητα, η προαναφερθείσα ελληνική καταχώρηση θα μπορούσε να θεωρηθεί εκ του περισσού. Εντούτοις, η επεξηγηματικού περισσότερο χαρακτήρα εγγραφή στο Παράρτημα VI κρίθηκε σκόπιμη από την ελληνική αρμόδια αρχή, για να εγγυηθεί την ασφάλεια δικαίου και, προλαμβάνοντας κάθε ερμηνευτική ασάφεια, να επιτύχει ομοιογενή εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας από το σύνολο της ελληνικής δημόσιας διοίκησης.

Άλλωστε, στα πλαίσια της σχεδιαζόμενης προσεχούς αναθεώρησης του συνόλου των κανόνων του κοινοτικού συντονισμού εξετάζεται σοβαρά η κατοχύρωση της αρχής της πλήρους εξομοίωσης γεγονότων με την εισαγωγή ρητής πλέον διάταξης στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, (βλέπε σημείωμα της Γραμματείας της Διοικητικής Επιτροπής για την Κοινωνική Ασφάλεια των Διακινουμένων Εργαζομένων CA.SS.TM. 40/98, της 17.03.1998, “Κατευθυντήριες γραμμές για την απλούστευση και την μεταρρύθμιση του κοινοτικού συντονισμού των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας”).

3. Προϋπάρχουσα της 01.01.1993 υπαγωγή σε σύστημα άλλου κράτους μέλους μη εμπίπτον στον Κανονισμό 1408/71

Ως προς την υπαγωγή μέχρι την 31.12.1992 σε κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα άλλου κράτους μέλους της Κοινότητας, το οποίο δεν εμπίπτει στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, διακρίνουμε τις ακόλουθες τρεις περιπτώσεις ασφάλισης:

- σε σύστημα, το οποίο ένα κράτος μέλος με ειδική καταχώρησή του στο σχετικό Παράρτημα του προαναφερθέντα Κανονισμού ρητά εξαίρεσε από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού αυτού. Πρόκειται για περιπτώσεις, οι οποίες αφορούν στα επαγγελματικά – συμβατικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης κυρίως μη μισθωτών (Γαλλίας, Ισπανίας) και από πλευράς συχνότητας αντιμετώπισης ιδίως στα ειδικά συστήματα (Versorgungswerke) των αυτοτελώς απασχολουμένων ιατρών, οδοντιάτρων, κτηνιάτρων, φαρμακοποιών, δικηγόρων, πρακτόρων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, συμβολαιογράφων, συμβούλων και πληρεξουσίων επί φορολογικών θεμάτων, πλοηγών, μηχανικών και αρχιτεκτόνων, τα οποία ιδρύθηκαν μέσω των Επιμελητηρίων των εν λόγω επαγγελματικών κλάδων για τα μέλη τους δυνάμει της

νομοθεσίας των κρατιδίων της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, υπόκεινται σε ομοσπονδιακό νόμο – πλαίσιο περί ενιαίων προϋποθέσεων υπαγωγής και θεμελίωσης δικαιωμάτων και σύμφωνα με την ειδική καταχώρηση της χώρας αυτής στο Παράρτημα II, μέρος I, τίτλος Γ. Γερμανία, σε συνδυασμό με το άρθρο 1 στοιχείο ι) (περί “νομοθεσίας”), τέταρτο εδάφιο, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71,

- σε ειδικό σύστημα δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 4 παράγρ. 4 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71) για το προ της επέκτασης του εν λόγω Κανονισμού χρονικό διάστημα και
- στα ειδικά καθεστάτα των υπαλλήλων των διεθνών Οργανισμών ή των κοινοτικών Οργάνων.

3.1. Προηγούμενη υπαγωγή σε ειδικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας

Το ζήτημα δημιουργεί, όπως προαναφέρθηκε, η εισαχθείσα από την ελληνική καταχώρηση προϋπόθεση της υπαγωγής μέχρι την 31.12.1992 στην υποχρεωτική ασφάλιση άλλου κράτους μέλους, κλάδου συντάξεων, για τον χαρακτηρισμό ως “παλαιού ασφαλισμένου” του πρωτοϋπαγόμενου σε ελληνικό φορέα κύριας ασφάλισης μετά την 01.01.1993, κυρίως λόγω της ακολουθούμενης εν πολλοίς στενής ερμηνείας της εν λόγω διάταξης περί υπαγωγής μόνον σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας κράτους μέλους, το οποίο εμπίπτει στο υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71.

Κατ’ αυτήν την έννοια, επικεντρώνοντας, θα λέγαμε δικαιολογημένα, το πρόβλημα στα προαναφερθέντα ειδικά συστήματα συντάξεων για αυτοτελώς απασχολούμενους της Γερμανίας, χώρας, από την οποία προέρχεται περίπου το 85% των εμπιπτόντων στην υπό εξέταση κατηγορία εργαζομένων, και έχοντας υπόψη, ότι:

- ως γνωστόν, αποφασιστικό κριτήριο για την εφαρμογή των Κανονισμών είναι η υπαγωγή ενός προσώπου σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας (κοινωνικοασφαλιστικό κριτήριο, άρθρο 2). Ειδικότερα, ο όρος “μη μισθωτοί”, ο οποίος χρησιμοποιείται στην εν λόγω διάταξη, προσδιορίζεται εννοιολογικά στο άρθρο 1 στοιχείο α) του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 και καλύπτει κάθε πρόσωπο, το οποίο είναι ασφαλισμένο στα πλαίσια ενός από τα αναφερόμενα στα σημεία i) έως iv) του συγκεκριμένου άρθρου συστήματα κοινωνικής ασφάλισης κατά των κινδύνων και υπό τις προϋποθέσεις, οι οποίες αναφέρονται στην ανωτέρω διάταξη, (βλέπε απόφαση ΔΕΚ της 03.05.1990 στην Υπόθεση C-2/89 “Kits van Heijningen”),
- κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία “ο κανονισμός 1408/71 δεν έχει διαμορφώσει ένα κοινό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης αλλά αφήνει άθικτα τα διάφορα εθνικά συστήματα, έχοντας ως μοναδικό σκοπό να διασφαλίσει τον συντονισμό των εθνικών αυτών συστημάτων”, (βλέπε, μεταξύ άλλων, αποφάσεις του της 12.07.1979 στην Υπόθεση 266/78 “Brunori”, της 12.06.1980 στην Υπόθεση 733/79 “Laterza”, της 09.07.1980 στην Υπόθεση 807/79 “Gravina”, της 05.07.1988 στην Υπόθεση 21/87 “Borowitz” και της 07.02.1991 στην Υπόθεση C-227/89 “Roefeldt”), και
- σύμφωνα με τις περί υπαγωγής διατάξεις της γερμανικής εκ του νόμου κοινωνικής ασφάλισης (Κοινωνικός Κώδικας, Βιβλίο VI – εκ του νόμου ασφάλιση συντάξεων, Κεφάλαιο Πρώτο – προσωπικό πεδίο εφαρμογής, Μέρος Πρώτο – ασφάλιση δυνάμει νόμου, παράγραφοι 1 έως 6), οι αυτοτελώς απασχολούμενοι δεν υποχρεούνται σε ασφάλιση. Εντούτοις, η νομοθεσία αυτή (άρθρο 4 παράγρ. 2) προβλέπει ρητά για την συγκεκριμένη κατηγορία την υπαγωγή στην εκ του νόμου ασφάλιση συντάξεων (υποχρεωτική) εντός 5ετίας από την έναρξη άσκησης της αυτοτελούς δραστηριότητας

(προαιρετική υπαγωγή). Συνεπώς, οι μη ασκήσαντες το δικαίωμά τους για προαιρετική υπαγωγή στον κλάδο αυτόν ασφάλισης δεν εμπίπτουν στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (άρθρο 2 παράγρ. 1). Για έναν πρόσθετο λόγο, αυτόν του προαναφερθέντος Παραρτήματος II, οι αυτοτελώς απασχολούμενοι ορισμένων επαγγελματικών κλάδων (ιατροί, μηχανικοί κ.λ.π.) εξαιρούνται από το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού αυτού ως υπαγόμενοι υποχρεωτικά στα ανωτέρω ειδικά συστήματα ασφάλισης συντάξεων, ρητώς δηλωθέντα από την Γερμανία ως εξαιρούμενα από το υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (λόγω του ότι τα συστήματα αυτά δεν εμπίπτουν στην εκ του νόμου κοινωνική ασφάλιση),

θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί, ότι βάσει της διάταξης – καταχώρησης του Παραρτήματος VI ο υπαχθείς μέχρι την 31.12.1992 σε ένα από τα ως άνω γερμανικά ειδικά κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα και ασφαλιζόμενος για πρώτη φορά μετά την 01.01.1993 σε ελληνικό φορέα κύριας ασφάλισης εμπίπτοντα στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 θα έπρεπε να χαρακτηριστεί ως “νέος ασφαλισμένος”.

Εάν δεχθούμε ως ορθή την ανωτέρω ερμηνεία, τότε στην περίπτωση άσκησης αυτοτελούς δραστηριότητας σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά, δηλαδή φύση της δραστηριότητας, έκταση, χρονική διάρκεια, είδος των παρεχομένων υπηρεσιών, αμοιβή εξ αυτών και καταβολή κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών, η εφαρμογή της ελληνικής καταχώρησης στο Παράρτημα VI, κατά την έννοια των διατάξεων του νόμου 2084/92, στους διακινούμενους εργαζόμενους θα οδηγούσε στα ακόλουθα εκ διαμέτρου αντίθετα αποτελέσματα:

- Σε περίπτωση υπαγωγής μέχρι την 31.12.1992 σε σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης συντάξεων οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους εκτός της Γερμανίας και λόγω του ότι τούτο εμπίπτει στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, ο πρωτοϋπαγόμενος μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία χαρακτηρίζεται ως “παλαιός ασφαλισμένος”.
- Σε περίπτωση υπαγωγής, αντίθετα, σε ειδικό σύστημα ασφάλισης της Γερμανίας, μη εμπίπτον στον εν λόγω Κανονισμό, ο διακινούμενος εργαζόμενος χαρακτηρίζεται ως “νέος ασφαλισμένος”.
- Σε περίπτωση υπαγωγής στην γερμανική εκ του νόμου (άρα υποχρεωτική) ασφάλιση συντάξεων λόγω της ίδιας ακριβώς δραστηριότητας αλλά με διαφορετική ιδιότητα, αυτή την φορά του μισθωτού αντί του αυτοτελώς απασχολούμενου, με βάση οικονομικής φύσης κριτήρια, κυρίως εκ μέρους του εργοδότη ή της εταιρείας, στην οποία εντάσσεται η δραστηριότητα (εθνικό σύστημα εμπίπτον στον Κανονισμό), ο ενδιαφερόμενος χαρακτηρίζεται ως “παλαιός ασφαλισμένος”.
- Σε περίπτωση επιλογής της υπαγωγής στην γερμανική, και πάλι, εκ του νόμου υποχρεωτική ασφάλιση (συντάξεων) των μισθωτών με διατηρούμενη την ιδιότητα του αυτοτελώς απασχολούμενου (προαιρετικό δικαίωμα υπαγωγής στην εκ του νόμου υποχρεωτική ασφάλιση συντάξεων των μισθωτών, το οποίο παρέχεται, όπως προαναφέρθηκε, σε όλους τους αυτοτελώς απασχολούμενους μετά από αίτησή τους βάσει του άρθρου 4 παράγρ. 2 του προαναφερθέντος Βιβλίου VI (Ασφάλιση Συντάξεων) του Κοινωνικού Κώδικα), ο διακινούμενος χαρακτηρίζεται ως “παλαιός ασφαλισμένος”.
- Σε περίπτωση, κατά την οποία προ ή μετά μία κυριολεκτικά πολυετή υπαγωγή σε ειδικό σύστημα ασφάλισης συντάξεων της Γερμανίας (μη εμπίπτον στον Κανονισμό) υφίσταται υπαγωγή, έστω και ελάχιστης διάρκειας (καταβολή μιάς μόνον εισφοράς), σε κρατικό υποχρεωτικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας της ίδιας ή άλλης κοινοτικής χώρας (εμπίπτον στον Κανονισμό), ο διακινηθείς ή μετατρέψας, έστω και προσωρινά,

την ιδιότητα, με την οποία ασφαλίσθηκε, χαρακτηρίζεται στην χώρα μας ως “παλαιός ασφαλισμένος”.

- Τέλος, σε περίπτωση προηγούμενης υπαγωγής σε ελληνικό φορέα κύριας ασφάλισης, ο εργαζόμενος χαρακτηρίζεται ως “παλαιός ασφαλισμένος”. Σημειωτέον, μάλιστα, στην περίπτωση αυτή, ότι ακόμη και ο δημόσιος υπάλληλος είτε ως πρωτοδιοριζόμενος μετά την 01.01.1993 στο ελληνικό Δημόσιο και προηγουμένως υπαχθείς σε άλλον ελληνικό φορέα κύριας ασφάλισης είτε αντίστροφα χαρακτηρίζεται πάντοτε ως “παλαιός ασφαλισμένος”.

Βέβαια, παρά την ανωτέρω ερμηνευτική παλινδρόμηση, οι προϋποθέσεις υπαγωγής σε εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας (στην προκειμένη περίπτωση η σχετική με τον χαρακτηρισμό του πρωτοϋπαγόμενου μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία ως “παλαιού ασφαλισμένου”) δεν καθορίζονται, όπως προαναφέρθηκε, από το κοινοτικό δίκαιο αλλά εξακολουθούν να αποτελούν ζήτημα, το οποίο επαφίεται στα κράτη μέλη. Τούτο, όμως, κατ’ αρχήν, διότι σε τέτοιες περιπτώσεις το Δικαστήριο, δεχόμενο τις έννοιες “μισθωτός” και “μη μισθωτός” ως όρους του κοινοτικού δικαίου είτε προβαίνει σε διασταλτική ερμηνεία τους, (βλέπε π.χ. ως προς τον όρο “μη μισθωτός” την απόφασή του της 23.10.1986 στην Υπόθεση 300/84 “Roosmalen”), είτε προσδίδει στους γενικότερους όρους “εργαζόμενος” και “κοινωνική ασφάλεια” ένα ευρύτατο κοινοτικό περιεχόμενο, το οποίο, όπως ανωτέρω ιδιαίτερα τονίσθηκε, υπερβαίνει και αυτά τα όρια του συντονιστικού μηχανισμού του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71.

Κατ’ αυτόν τον τρόπο το Δικαστήριο εντάσσει τον διακινούμενο στο πεδίο του κοινοτικού Κανονισμού είτε “ως εργαζόμενο” (άρθρο 48 της Συνθήκης) είτε ως “ασφαλισμένο” (άρθρο 1 στοιχείο α) σημείο i)) και ουσιαστικά απαλείφει το κατ’ αρχήν εμφανιζόμενο εννοιολογικό κενό μεταξύ των ορισμών. Και τούτο, διότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, ακόμη και κατά την ρύθμιση των θεμάτων, τα οποία εμπίπτουν σε τομείς της αποκλειστικής τους αρμοδιότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν παράλληλα να σέβονται και να εφαρμόζουν τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, στα πλαίσια των οποίων εντάσσεται ο εκάστοτε τομέας της αρμοδιότητάς τους.

Ως προς το τι στην προκειμένη περίπτωση συνιστά σύστημα διατάξεων του κοινοτικού δικαίου και ποιά η οικονομία του, παραπέμπουμε:

- στο εκτενώς αναπτυχθέν αμέσως ανωτέρω στο πρώτο Υποκεφάλαιο του υπό εξέταση θέματος σκεπτικό του Δικαστηρίου, το οποίο διατρέχει το σύνολο της νομολογίας του περί των ανωτέρω στόχων των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης και της ανάγκης άμεσης εφαρμογής τους και εξειδικεύεται με αφορμή τα θιγόμενα ζητήματα στην Υπόθεση C-443/93 “Βουγιούκας”, στην οποία διερευνά τις επιπτώσεις των κενών του συντονιστικού μηχανισμού του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 από την σκοπιά των θεμελιωδών αρχών περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων/προσώπων και ίσης μεταχείρισης, και
- στις εκεί αναπτυχθείσες ως απόρροια της εκτενούς νομολογίας του Δικαστηρίου σκέψεις και θέσεις μας ως προς την εφαρμογή της γενικής και ειδικής έκφρασης της αρχής περί της ίσης μεταχείρισης και περί της υποχρεωτικής στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας εξομοίωσης γεγονότων, τα οποία λαμβάνουν χώρα οπουδήποτε στην Κοινότητα, επί της προαναφερθείσας ελληνικής καταχώρησης στο Παράρτημα VI, βάσει των οποίων και στην προκειμένη περίπτωση ο διακινούμενος εργαζόμενος, πρωτοϋπαγόμενος στην ελληνική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας μετά την 01.01.1993 πρέπει να χαρακτηρισθεί ως “παλαιός ασφαλισμένος”.

Ειδικότερα δε, όσον αφορά στην μέριμνα του κοινοτικού νομοθέτη να καλύπτει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο την συνέχεια των κοινωνικών δικαιωμάτων των διακινουμένων εργαζομένων λόγω ακριβώς της διαφορετικότητας των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας και των κενών, τα οποία απορρέουν από αυτή, επισημαίνουμε την γενικότερη τάση:

- του κοινοτικού νομοθέτη για επέκταση του εν λόγω Κανονισμού σε νέες κατηγορίες ασφαλισμένων με αποκορύφωμα την πρόσφατη επέκταση αυτού στα ειδικά συστήματα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων,
- τις δύο Προτάσεις της Επιτροπής για επέκταση του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 αφενός μεν στους φοιτητές και τα άλλα ασφαλισμένα πρόσωπα (μη ενεργός πληθυσμός) αφετέρου δε στους υπηκόους τρίτων χωρών ασφαλισμένους σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο ενδελεχούς εξέτασης στα πλαίσια της Ομάδας Κοινωνικών Θεμάτων του Συμβουλίου,
- την ήδη παρεχόμενη στα κράτη μέλη από τον συγκεκριμένο Κανονισμό δυνατότητα να εντάσσουν οποτεδήποτε με δήλωσή τους στο υλικό πεδίο εφαρμογής του συστήματα, τα οποία εξαιρούνται δυνάμει των κριτηρίων, τα οποία εμπεριέχει το άρθρο 1 στοιχείο ι) περί του όρου “νομοθεσία”,
- την πρόσφατα (29.06.1998) ψηφισθείσα από το Συμβούλιο Υπουργών Γενικών Υποθέσεων Οδηγία για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και μη μισθωτών, οι οποίοι διακινούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οποία επιχειρείται κατ’ αρχήν η διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων των υπαγομένων σε εκείνα τα συμβατικά/επαγγελματικά συστήματα συνταξιοδότησης, τα οποία δεν υπάγονται στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, και
- τέλος, του Δικαστηρίου για την όσο το δυνατόν διασταλτικότερη ερμηνεία του κοινοτικού όρου “εργαζόμενος”, η οποία διαφάνηκε ήδη από τα πρώτα έτη λειτουργίας της ΕΟΚ, (βλέπε αποφάσεις του της 19.03.1964 στην Υπόθεση 75/63 “Unger”, της 19.12.1968 στην Υπόθεση 19/68 “De Ciccio”, της 27.10.1971 στην Υπόθεση 23/71 “Janssen”, της 15.12.1976 στην Υπόθεση 39/76 “Mouthaan” και στην προαναφερθείσα Υπόθεση 300/84 “Roosmalen”).

Στην ανωτέρω, έστω και σταδιακά, συντελούμενη προσπάθειά του για την υλοποίηση των στόχων της Συνθήκης με την εγκαθίδρυση μιάς όσο το δυνατόν πληρέστερης ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων (πλέον και όχι μόνον των διακινουμένων εργαζομένων) εντός της Κοινότητας, το Δικαστήριο έδωσε μία νέα διάσταση με την επίκληση και στον τομέα της κοινωνικής ασφάλειας της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, την οποία διατυπώνει το άρθρο 5 της Συνθήκης, η οποία “υποχρεώνει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να χρησιμοποιούν όλα τα μέσα, τα οποία διαθέτουν, προκειμένου να επιτυγχάνεται ο σκοπός του άρθρου 48 της Συνθήκης”, (βλέπε απόφασή του της 05.10.1994 στην Υπόθεση C-165/91 “Van Munster”).

Με βάση τις παρατηρήσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon και τις σκέψεις του Δικαστηρίου στην εν λόγω Υπόθεση, αντικείμενο της οποίας ήταν η άρση του εμποδίου σε διακινούμενο εργαζόμενο κατά την άσκηση εκ μέρους του του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας, εμπόδιο, το οποίο έθετε έμμεσα η νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας κράτους μέλους όχι ως αντικοινοτική αλλά ευρισκόμενη αυτή καθαυτή ή η ερμηνεία της σε διάσταση με την αντίστοιχη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, με αποτέλεσμα οι συνέπειές

της να αποθαρρύνουν τον εργαζόμενο να διακινηθεί εντός της Κοινότητας ελεύθερα, θα μπορούσαμε και στην προκειμένη περίπτωση να αναπτύξουμε ανάλογο σκεπτικό.

Πράγματι, όπως είναι γνωστό και προαναφέρθηκε, οι κοινωνικοασφαλιστικές νομοθεσίες των κρατών μελών παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές, ενώ ο κοινοτικός νομοθέτης δεν έχει μέχρι στιγμής πραγματοποιήσει την εναρμόνισή τους αλλά έχει θεσπίσει μόνον κανόνες απλού συντονισμού, (βλέπε 2η και 4η αιτιολογική σκέψη στο Προοίμιο του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71). Το Δικαστήριο έχει δεχθεί αυτήν την διαφοροποίηση, πλην όμως έχει τονίσει, ότι δεν πρέπει να επηρεάζει αυτή αρνητικά την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, αρχή, η οποία συνιστά ένα από τα θεμέλια της Κοινότητας, (βλέπε, πλην των ανωτέρω αναφερθεισών, αποφάσεις του της 12.10.1978 στην Υπόθεση 10/78 “Belbouab”, της 25.02.1986 στην Υπόθεση 284/84 “Spruyt”, της 02.05.1990 στην Υπόθεση C-293/88 “Winter – Lutzius” και της 07.03.1991 στην Υπόθεση C-10/90 “Masgio”).

Συγκεκριμένα έκρινε, ότι “...οι ουσιαστικές και διαδικαστικές διαφορές μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας κάθε κράτους μέλους... δεν θίγονται από το άρθρο 51 της Συνθήκης”, αλλά αμέσως περιόρισε την κρίση του αυτή παρατηρώντας, ότι “ο στόχος της εξασφάλισης της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας... απομακρύνεται και η επίτευξή του δυσχεραίνεται, όταν το κοινοτικό δίκαιο εισάγει διαφορές στους κανόνες περί κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίοι θα μπορούσαν να αποφευχθούν”, και κατέληξε στο συμπέρασμα, ότι “οι κοινοτικές κανονιστικές διατάξεις περί κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες εκδίδονται δυνάμει του άρθρου 51 της Συνθήκης, ιδίως ο κανονισμός 1408/71, δεν πρέπει να επισωρεύουν πρόσθετες διαφορές σε εκείνες, οι οποίες ήδη προκύπτουν από την έλλειψη εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών”, (βλέπε, ιδίως, απόφασή του της 15.01.1986 στην Υπόθεση 41/84 “Pinna I”).

Στα πλαίσια της νομολογίας αυτής και αποβλέποντας στο προκείμενο υπό εξέταση ζήτημα, τίθεται το ερώτημα, κατά πόσον τροποποιούμενο ένα εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας, όπως εδώ το ελληνικό με τον νόμο 2084/92, οφείλει να λάβει υπόψη του το υφιστάμενο καθεστώς ασφάλισης σε άλλο κράτος μέλος, όπως αυτό της προηγούμενης υπαγωγής στην Γερμανία σε ειδικό σύστημα ασφάλισης συντάξεων αυτοτελώς απασχολούμενων, το οποίο με την βούλησή της η χώρα αυτή εξαίρεσε από το υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71. Και τούτο, διότι η τροποποίηση ή έστω η ερμηνεία της, την οποία εισήγαγε ο εν λόγω νόμος, περί διαφορετικών ρυθμίσεων για τους πρωτοϋπαγόμενους στην ελληνική νομοθεσία μετά την 01.01.1993 (“νέους ασφαλισμένους”), δημιούργησε προβλήματα στους διακινούμενους εργαζόμενους, οι οποίοι είχαν υπαχθεί στα προαναφερθέντα γερμανικά ειδικά συστήματα, πλην των άλλων ρυθμίσεων υπό την μορφή της άμα τη ασφαλίσει εμφανιζόμενης υποχρέωσης καταβολής υψηλοτέρων εισφορών έναντι εκείνων των “παλαιών ασφαλισμένων” και εύλογα θα μπορούσε να ισχυρισθεί ο ευρισκόμενος σε μία τέτοια κατάσταση, ότι η συγκεκριμένη διάταξη (ή όπως αυτή ερμηνεύεται) εισάγει διακρίσεις έναντι των διακινουμένων εργαζομένων, οι οποίοι επιστρέφουν στην χώρα καταγωγής τους, λόγω των διαρθρωτικών διαφορών, τις οποίες εμφανίζει η γερμανική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας.

Σε ανάλογη περίπτωση (της παλιννοστήσασας ελληνίδας Παράσχη) το Δικαστήριο αποφάνθηκε, ότι “εναπόκειται στην νομοθεσία του κράτους μέλους να καθορίζει τις προϋποθέσεις γένεσης του δικαιώματος ή της υποχρέωσης υπαγωγής σε σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, υπό τον όρο, ότι δεν πρέπει να εισάγεται σχετικώς διάκριση μεταξύ ημεδαπών και υπηκόων άλλων κρατών μελών”, και επισημαίνοντας, ότι το κοινοτικό

δίκαιο δεν στερεί από τον εθνικό νομοθέτη την δυνατότητα να τροποποιεί τις προϋποθέσεις ισχύος μιάς διάταξης, ακόμη και όταν τις καθιστά αυστηρότερες, αρκεί “οι προϋποθέσεις, οι οποίες επιβάλλονται, να μην συνεπάγονται προφανή ή συγκαλυμμένη διάκριση μεταξύ των κοινοτικών εργαζομένων”, τόνισε, ότι “μολονότι κατά πάγια νομολογία το άρθρο 51 της Συνθήκης επιτρέπει διαφορές μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης των κρατών μελών και, κατά συνέπεια, των δικαιωμάτων, τα οποία παρέχονται στα πρόσωπα, τα οποία εργάζονται σ’ αυτά, είναι ωστόσο βέβαιο, ότι ο σκοπός των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί, εάν, λόγω της άσκησης του δικαιώματός τους για ελεύθερη κυκλοφορία, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι υφίσταντο απώλεια των κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων, τα οποία τους παρέχει η νομοθεσία ενός κράτους μέλους, και ότι μία τέτοια συνέπεια θα μπορούσε να αποθαρρύνει τους κοινοτικούς εργαζόμενους να ασκήσουν το δικαίωμά τους για ελεύθερη κυκλοφορία και θα συνιστούσε, συνεπώς, κώλυμα στην εν λόγω ελευθερία”, (βλέπε, εκτός της παρατιθέμενης απόφασής του της 04.10.1991 στην Υπόθεση C-349/87 “*Parásχη*” και τις αμέσως ανωτέρω αναφερθείσες αποφάσεις του, και αποφάσεις του της 21.10.1975 στην Υπόθεση 24/75 “*Petroni*”, της 09.07.1980 στην Υπόθεση 807/79 “*Gravina*”, της 10.03.1983 στην Υπόθεση 232/82 “*Baccini*”, της 25.02.1986 στην Υπόθεση 254/84 “*De Jong*” και της 22.02.1990 στην Υπόθεση C-228/88 “*Bronzino*”).

Έκρινε δε ως προς την επίδικη τότε διάταξη (ανάλογη της παρούσας υπό εξέταση), ότι, μολονότι τυπικά μία τέτοια ρύθμιση εφαρμόζεται επί όλων των κοινοτικών εργαζομένων, δεν προβλέπει δυνατότητα λήψης υπόψη πραγματικών περιστατικών, τα οποία αντιστοιχούν με εκείνα της χώρας εφαρμογής της αλλά συμβαίνουν σε άλλο κράτος μέλος, και έτσι “μπορεί να θίξει κατά τρόπο πολύ πιο καίριο τους διακινούμενους εργαζόμενους, διότι είναι αυτοί κυρίως, οι οποίοι... επιστρέφουν συνήθως στην χώρα καταγωγής τους, ...και συνεπώς μία τέτοια νομοθετική ρύθμιση έχει ως αποτέλεσμα να αποθαρρύνει τους διακινούμενους εργαζόμενους από την άσκηση του δικαιώματός τους για ελεύθερη κυκλοφορία”, (βλέπε απόφαση “*Parásχη*”).

Κατά συνέπεια, οι διατάξεις του νόμου 2084/92 και της σχετικής ελληνικής καταχώρησης στο Παράρτημα VI ή έστω η ερμηνεία τους, κατά την οποία ο πρωτοϋπαγόμενος μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας χαρακτηρίζεται ως “παλαιός ασφαλισμένος” μόνον υπό την προϋπόθεση, ότι είχε υπαχθεί προηγουμένως σε εμπύκτον στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης, κλάδου συντάξεων, άλλου κράτους μέλους, οι διατάξεις λοιπόν αυτές, οι ουσιαστικές διαφορές των οποίων από την γερμανική κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία στην περίπτωση των ειδικών συστημάτων ασφάλισης αυτοτελώς απασχολούμενων δεν θίγονται από το άρθρο 51 της Συνθήκης, δεν συμβιβάζονται με το κοινοτικό δίκαιο,

- εφόσον εισάγουν διάκριση, έστω και έμμεση, εις βάρος των διακινουμένων της εν λόγω κατηγορίας εργαζομένων, εξαιτίας του ότι δεν λαμβάνουν υπόψη ορισμένα πραγματικά περιστατικά, τα οποία συντελούνται στην Γερμανία, όπως αυτά της υποχρεωτικής υπαγωγής σε ένα τέτοιο ειδικό σύστημα ασφάλισης συντάξεων, λόγω της εγγραφής στο οικείο του κλάδου Επιμελητήριο (σύστημα άλλωστε, το οποίο με τα δεδομένα της ελληνικής νομοθεσίας αντιστοιχεί πλήρως σ’ αυτό του ΤΣΜΕΔΕ), και του προαιρετικού δικαιώματος αυτών των εργαζομένων να υπαχθούν στην εκ του νόμου υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση των μισθωτών και να χαρακτηρίζονται έκτοτε ως υποχρεωτικά ασφαλισμένοι, και

- εφόσον, γενικότερα, παρεμποδίζουν κατ' αυτόν τον τρόπο την ελεύθερη κυκλοφορία της κατηγορίας αυτής των διακινουμένων εργαζομένων, η οποία συνιστά θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου, εκπορευόμενη από τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης.

Πέραν, όμως, του πραγματικού πρέπει να ερευνηθεί και το νομικό μέρος του υπό εξέταση ζητήματος, δηλαδή το κατά πόσον πλην των πραγματικών περιστατικών ένα εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας οφείλει επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις, για να μην εξουδετερώνει το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας των διακινουμένων εργαζομένων, να λαμβάνει υπόψη τους αντίστοιχους κανόνες άλλου κράτους μέλους, καίτοι δεν εμπεριέχει ρητή διάταξη, η οποία περιορίζει τους διακινούμενους εργαζόμενους σε σύγκριση με τους μη διακινούμενους.

Βέβαια, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί, ότι εν προκειμένω το πρόβλημα πηγάζει από την ιδιαιτερότητα της γερμανικής νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας. Εντούτοις, χωρίς να χρειάζεται να εξετάσουμε τα θετικά στοιχεία του γερμανικού ή του ελληνικού συστήματος χωριστά ούτε το εάν υπήρξε αναγκαία ή όχι η εισαχθείσα με τον νόμο 2084/92 τροποποίηση ως προς τις βεβαρημένες προϋποθέσεις υπαγωγής και θεμελίωσης δικαιωμάτων για τους από την 01.01.1993 “νέους ασφαλισμένους”, δεν μπορούμε να μην παρατηρήσουμε, ότι π.χ. η επιβολή αυξημένων εισφορών στους “νέους” έναντι των “παλαιών ασφαλισμένων” δεν προκύπτει από την γερμανική νομοθεσία, η οποία δεν την διέπει, αλλά εμφανίζεται ως συνέπεια, την οποία επιφέρει η τροποποίηση της ελληνικής νομοθεσίας στους υπαχθέντες μέχρι την 31.12.1992 σε γερμανικό ειδικό σύστημα ασφάλισης συντάξεων αυτοτελώς απασχολούμενων.

Άλλωστε, προς επίρρωση των ανωτέρω, η ιδιαιτερότητα αυτή της γερμανικής νομοθεσίας δεν εμπόδισε το Δικαστήριο να δεχθεί τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs στην Υπόθεση C-121/92 “Zinnecker”, σύμφωνα με τις οποίες, το ότι το γερμανικό δίκαιο δεν έχει θεσπίσει σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης (εκ του νόμου – εθνικό), ώστε να ασφαλιζονται σ' αυτό πρόσωπα ευρισκόμενα στην θέση του Zinnecker (δηλαδή αυτοτελώς απασχολούμενοι, οι οποίοι, λόγω της μη υποχρέωσής τους να υπαχθούν στην εκ του νόμου κοινωνική ασφάλιση επέλεξαν την ασφάλισή τους σε ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία), δεν καθιστά τις διατάξεις του Τίτλου II του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (περί προσδιορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας κατά την διακίνηση των εργαζομένων εντός της Κοινότητας) μη εφαρμόσιμες στην περίπτωση τέτοιου προσώπου. Το άρθρο 14α παράγρ. 4 του Τίτλου II καθιστά σαφές, ότι οι κανόνες άρσης των συγκρούσεων νομοθεσιών του εν λόγω Τίτλου έχουν εφαρμογή, αρκεί το ενδιαφερόμενο πρόσωπο να δικαιούται να υπαχθεί σε προαιρετικό συνταξιοδοτικό σύστημα στο κράτος μέλος, στο οποίο κατοικεί, *(βλέπε απόφασή του της 13.10.1993)*.

Επομένως, το επίκεντρο του ζητήματος βρίσκεται, στο εάν, δηλαδή, η ελληνική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας, η οποία αφ' εαυτής στην προκειμένη περίπτωση δεν εισάγει διακρίσεις και δεν παρεμβάλλει εμπόδια, μπορεί να μεταβληθεί σε δημιουργική διακρίσεων, διότι παύει να εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μετά την προαναφερθείσα τροποποίησή της.

Η απάντησή μας στο ως άνω ζήτημα είναι καταφατική. Στο παρόν στάδιο του κοινοτικού δικαίου η αυτονομία των κρατών μελών, όσο αφορά στην θέσπιση και διαμόρφωση των οικείων κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων, δεν αμφισβητείται αλλά και δεν διασπάται.

Η αυτονομία της Ελλάδας δεν αποκλείει την αυτονομία της Γερμανίας. Εν τούτοις η πρώτη δεν μπορεί να αγνοεί πλήρως την νομοθεσία της δεύτερης και αντιστρόφως.

Πράγματι, το καθεστώς ασφάλισης του διακινούμενου εργαζόμενου διέπεται κατ' ανάγκη από τόσα εθνικά συστήματα, όσα είναι και τα κράτη μέλη, στα οποία απασχολήθηκε και απασχολείται. Όταν τα συστήματα αυτά είναι της ίδιας φύσης, ο συντονισμός τους πραγματοποιείται χωρίς περιπλοκές, όσον αφορά στην ελεύθερη κυκλοφορία, η δε συμβατότητά τους προς το κοινοτικό δίκαιο εκτιμάται χωριστά. Όταν, όμως, όπως στην προκειμένη περίπτωση, υφίσταται μία περιπλοκή οφειλόμενη στην διαφορετική φύση των συστημάτων, τότε πρέπει να εκτιμάται η συνολική κατάσταση σχετικά με το καθεστώς ασφάλισης και, εάν διαπιστώνεται κάποιο εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, τότε πρέπει να ερευνάται, εάν συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο η εθνική εκείνη ρύθμιση, η οποία επηρεάζει την άσκηση της ελευθερίας αυτής. Κατά πάγια δε νομολογία του Δικαστηρίου το άρθρο 48 αντίκειται στις ρυθμίσεις, οι οποίες είτε εισάγουν διακρίσεις είτε αφαιρούν από τον διακινούμενο εργαζόμενο ένα πλεονέκτημα, το οποίο αναγνωρίζουν υπέρ του μη διακινούμενου εργαζόμενου, *(βλέπε την σχετική γενική διατύπωση της απόφασής του της 31.03.1993 στην Υπόθεση C-19/92 "Kraus")*.

Στην προκειμένη περίπτωση η ελληνική διάταξη/καταχώρηση στο Παράρτημα VI εφαρμόζεται χωρίς διάκριση στους ημεδαπούς και στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί, ότι συνιστά αυτή καθαυτή εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Επομένως, το κοινοτικό δίκαιο περί της αρχής αυτής και ειδικότερα τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης δεν αντίκεινται στην ελληνική νομοθεσία (ν. 2084/92), η οποία προβλέπει μεταξύ άλλων ρυθμίσεων υψηλότερες εισφορές στους πρωτοϋπαγόμενους στην ασφάλιση μετά την 01.01.1993 αδιακρίτως ιθαγένειας, *(σύγκρινε προαναφερθείσα απόφαση ΔΕΚ στην Υπόθεση C-165/91 "Van Munster")*.

Εντούτοις, η εισαχθείσα με τον ανωτέρω νόμο τροποποίηση ως προς τους "νέους ασφαλισμένους" έχει διαφορετικές επιπτώσεις στον διακινούμενο εργαζόμενο από τον εργαζόμενο, του οποίου το σύνολο της επαγγελματικής και ασφαλιστικής σταδιοδρομίας πραγματοποιείται σε ένα και το αυτό κράτος μέλος, δηλαδή στην χώρα μας. Η διαφορά του ενός από τον άλλο έγκειται, στο ότι ο μη διακινηθείς εργαζόμενος αποκτά και διατηρεί το σύνολο των δικαιωμάτων του δυνάμει μίας και της αυτής νομοθεσίας, της ελληνικής, με συνέπεια να χαρακτηρίζεται ως "παλιός ασφαλισμένος" για την υπαγωγή του στην υποχρεωτική ασφάλιση κύριου φορέα μετά την 01.01.1993, ενώ ο διακινούμενος εργαζόμενος αποκτά δικαιώματα κατά τμήματα αντίστοιχα των περιόδων εργασίας, τις οποίες πραγματοποίησε διαδοχικά σε διάφορα κράτη μέλη υπό διαφορετικά κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα, αλλά τα χάνει, χαρακτηριζόμενος ως "νέος ασφαλισμένος" στην περίπτωση της προηγούμενης υπαγωγής του σε μη εμπύπτον στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 γερμανικό ειδικό σύστημα ασφάλισης συντάξεων αυτοτελώς απασχολούμενων. Πρόκειται για μία "μικρή πτυχή έμμεσης διάκρισης" στο σύνολο της εφαρμογής της υπό εξέταση ελληνικής διάταξης, οφειλόμενη στην ιδιαιτερότητα της γερμανικής νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας ως προς την κατηγορία αυτή των εργαζομένων. "Δεν παύει, όμως, να υπάρχει", *(βλέπε και σχετική παρατήρηση του γενικού εισαγγελέα Darmon στην Υπόθεση C-165/91 "Van Munster")*.

Κατά το Δικαστήριο "σε τέτοιου είδους περιπτώσεις το άρθρο 51 της Συνθήκης επιδιώκει την επίτευξη της ενότητας της σταδιοδρομίας, από την σκοπιά της κοινωνικής ασφάλισης, του διακινούμενου εργαζόμενου, διά του συντονισμού μάλλον παρά διά της εναρμόνισης

των νομοθεσιών. Εν προκειμένω, η εφαρμογή στον διακινούμενο εργαζόμενο μιάς εθνικής νομοθεσίας, η οποία πραγματοποιείται κατά τον ίδιο τρόπο όπως και στον μη διακινηθέντα εργαζόμενο...”, (με την αναγνώριση, κατ’ εσφαλμένη ερμηνεία, για τον χαρακτηρισμό ως “παλαιού ασφαλισμένου” της προηγούμενης υπαγωγής του διακινούμενου εργαζόμενου μόνον σε εθνικό σύστημα άλλου κράτους μέλους, άρα και εμπέττον στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 όπως το ελληνικό), “...παράγει αποτελέσματα, τα οποία είναι απρόβλεπτα και δεν συμβιβάζονται προς τον σκοπό των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης, ανάγονται δε ακριβώς στο γεγονός, ότι τα ...δικαιώματα του διακινούμενου εργαζόμενου διέπονται από δύο διαφορετικές νομοθεσίες... Ενόψει μιάς τέτοιας διάστασης των νομοθεσιών, η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, την οποία διατυπώνει το άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΟΚ, υποχρεώνει τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να χρησιμοποιούν όλα τα μέσα, τα οποία διαθέτουν, προκειμένου να επιτυγχάνεται ο σκοπός του άρθρου 48 της Συνθήκης. Η υποχρέωση αυτή σημαίνει, ότι οι εν λόγω αρχές οφείλουν να εξετάζουν, εάν η νομοθεσία τους μπορεί να εφαρμοσθεί κατά γράμμα στον διακινούμενο εργαζόμενο και κατά τον ίδιο τρόπο όπως και στον μη διακινούμενο εργαζόμενο, χωρίς αυτό να καταλήξει σε απώλεια πλεονεκτήματος κοινωνικής ασφάλισης για τον πρώτο και, επομένως, να μπορεί να τον αποτρέψει από την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, το οποίο έχει”, (βλέπε απόφαση “Van Munster”).

3.2. Προηγούμενη υπαγωγή σε ειδικό σύστημα ασφάλισης δημοσίων υπαλλήλων

Η περίπτωση της αμφισβήτησης του χαρακτηρισμού του πρωτοϋπαγόμενου μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία ως “παλαιού ασφαλισμένου” δυνάμει της προηγούμενης υπαγωγής του σε ειδικό σύστημα ασφάλισης δημοσίων υπαλλήλων άλλου κράτους μέλους (μη εμπέττον ακόμη στο υλικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71) έχει ήδη καλυφθεί από τις μέχρι τώρα αναφορές μας.

Πέραν αυτών, αξίζει στο σημείο αυτό να επισημάνουμε την διαφορετική από ελληνικής πλευράς αντιμετώπιση, της οποίας θα ετύγχαναν δημόσιοι υπάλληλοι άλλων κρατών μελών, οι οποίοι εμπέττον στο πεδίο εφαρμογής του συγκεκριμένου Κανονισμού, λόγω του ότι υπάγονται σε κρατικά (εκ του νόμου) συστήματα ασφάλισης μισθωτών ή σε επιμέρους κλάδους αυτών, χαρακτηριζόμενοι ως “παλαιοί ασφαλισμένοι”, από εκείνους, οι οποίοι υπάγονται σε άλλες χώρες, ακόμη και στις ίδιες, σε ειδικά συστήματα, και χαρακτηρίζονται αντίθετα ως “νέοι ασφαλισμένοι”.

Εντούτοις, πολύ πριν επεκταθεί ο Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 στα ειδικά συστήματα ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων και κατά σύμπτωση έγκαιρα, όσον αφορά στην 01.01.1993, ημερομηνία έναρξης ισχύος στην χώρα μας του καθεστώτος των “νέων ασφαλισμένων”, το Δικαστήριο, χαρακτηρίζοντας στα πλαίσια του συστήματος της Συνθήκης (άρθρο 48) τους δημοσίους υπαλλήλους ως μισθωτούς εργαζόμενους, (βλέπε απόφασή του της 24.03.1994 στην Υπόθεση C-71/93 “Van Poucke”), σχετικοποιεί ακόμη περισσότερο την σημασία της υπαγωγής σε ειδικό δημοσιοϋπαλληλικό σύστημα και την μέχρι πρόσφατα εξαίρεση του άρθρου 4 παράγρ. 4 του εν λόγω Κανονισμού, διότι επιχειρεί έμμεσα έναν οιονεί συντονισμό με συστήματα μισθωτών ή μη μισθωτών άλλων κρατών μελών σε περιπτώσεις μικτής δραστηριότητας, ενεργοποιώντας περισσότερες διατάξεις του Τίτλου II (άρθρο 14γ στοιχεία α) και β)). Κατά μείζονα λόγο, ο κοινοτικός αυτός χαρακτηρισμός νομιμοποιεί την από ελληνικής πλευράς συνδυασμένη εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης με αυτήν της εξομοίωσης των γεγονότων, δοθέντος μάλιστα ότι η

υπαγωγή στο ειδικό δημοσιούπαλληλικό σύστημα πρέπει να θεωρείται, ότι συνιστά υπαγωγή σε κύρια και υποχρεωτική ασφάλιση κλάδου συντάξεων.

3.3. Προηγούμενη υπαγωγή σε ειδικό καθεστώς ασφάλισης υπαλλήλων διεθνών Οργανισμών ή κοινοτικών Οργάνων

Το τελευταίο σκέλος του υπό εξέταση ζητήματος συνίσταται στην αμφισβήτηση του χαρακτηρισμού ως “παλαιού ασφαλισμένου” του πρωτοϋπαγόμενου μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας δυνάμει της προηγούμενης υπαγωγής του σε εκτός του υλικού πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 ευρισκόμενο σύστημα ασφάλισης υπαλλήλων διεθνών Οργανισμών ή σ’ αυτό για τους υπαλλήλους των Οργάνων της Κοινότητας. Πέραν όλων των προαναφερθέντων για το εξεταζόμενο θέμα, λόγω των οποίων θα περιίτευε κάθε περαιτέρω ενασχόληση με το συγκεκριμένο σκέλος του ζητήματος, η ιδιομορφία του καθεστώτος ασφάλισης στα συστήματα των υπαλλήλων των διεθνών Οργανισμών ή των Οργάνων της Κοινότητας επιβάλλει την παράθεση ορισμένων ιδιαιτέρων σκέψεων και της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου, οι οποίες ενισχύουν ακόμη περισσότερο την ήδη ειλημμένη θέση μας.

Πράγματι, όπως είναι γνωστό και προαναφέρθηκε, το Δικαστήριο δεν αποδέχεται την ύπαρξη ουσιαστικού κενού στα πλαίσια του πεδίου εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, δηλαδή σε τομείς, των οποίων η ρύθμιση έχει ανατεθεί στην Κοινότητα (θεμελιώδεις οικονομικές ελευθερίες), και, παραπέμποντας πάντοτε προς πλήρωσή του (και κατ’ επέκταση συμπλήρωση του εθνικού δικαίου από το κοινοτικό) στην ευρεία ή αναλογική ερμηνεία μιάς ειδικής έννοιας ή διάταξης του παράγωγου ή πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου, έχει ήδη εντάξει τα ανωτέρω πρόσωπα στην κατηγορία των “εργαζομένων” κατά την έννοια κατ’ αρχήν του άρθρου 48 της Συνθήκης, (βλέπε, μεταξύ άλλων, αποφάσεις του της 13.07.1983 στην Υπόθεση 152/82 “Forcheri”, της 15.03.1989 στις συνεκδικασθείσες Υποθέσεις 389/87 και 390/87 “Echternach” και “Moritz” και της 01.02.1996 στην Υπόθεση C-308/94 “Naruschawicus”).

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η κοινοτική πλέον έννοια του “εργαζόμενου” κατά το άρθρο 48 της Συνθήκης δεν επιδέχεται περιοριστικής ερμηνείας και ορίζεται βάσει των ανωτέρω αναφερθέντων αντικειμενικών κριτηρίων, τα οποία χαρακτηρίζουν αυτή καθαυτή την σχέση εργασίας, (βλέπε, πλην των προαναφερθεισών αποφάσεων του στις Υποθέσεις 66/85 “Lawrie – Blum” και C-71/93 “Van Poucke”, και αποφάσεις του της 21.06.1988 στην Υπόθεση 197/86 “Brown” και της 26.02.1992 στην Υπόθεση C-3/90 “Bernini”).

Βέβαια, ο ανωτέρω όρος, ο οποίος βασίζεται σε κριτήρια του εργατικού καθαρά δικαίου, είναι κατά πολύ στενότερος του αντίστοιχου εννοιολογικού προσδιορισμού του άρθρου 51 της Συνθήκης και κατ’ επέκταση του προσωπικού πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, για τον οποίο καθοριστικό κριτήριο είναι η υπαγωγή (για οποιονδήποτε λόγο ή οποιαδήποτε ιδιότητα) σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας και όχι η πραγματική άσκηση κάποιας δραστηριότητας.

Παρά ταύτα, είναι πολύ σημαντική από πλευράς εφαρμογής του κοινοτικού κεκτημένου στην εν λόγω κατηγορία η κρίση του Δικαστηρίου στην προαναφερθείσα Υπόθεση 152/82 “Forcheri”, ότι “η νομική κατάσταση των υπαλλήλων διεθνών Οργανισμών ή της Κοινότητας... εμπίπτει στον τομέα εφαρμογής της Συνθήκης για δύο λόγους: αφενός μεν

λόγω της σχέσης εργασίας, την οποία έχουν με τους διεθνείς Οργανισμούς ή την Κοινότητα, αφετέρου δε διότι πρέπει να απολαύουν του συνόλου των πλεονεκτημάτων, τα οποία απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο για τους υπηκόους των κρατών μελών, στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, της ελευθερίας εγκατάστασης και της κοινωνικής προστασίας”.

Κατά συνέπεια, έστω και δυνάμει του άρθρου 48 της Συνθήκης, “οι ίδιες αρχές και οι ίδιοι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται και επί των ανωτέρω προσώπων, ιδίως εάν πρόκειται για κοινοτικούς υπηκόους. Σε τελική ανάλυση και αυτοί εργάζονται ως μισθωτοί επί του εδάφους ενός κράτους μέλους σύμφωνα με κοινοτικούς κανόνες, οι οποίοι λόγω της ιδιότητάς τους αυτής εφαρμόζονται απευθείας επί του εδάφους του κράτους μέλους αυτού, λόγος, για τον οποίο δεν επιτρέπεται να τίθενται οι κοινοτικοί υπάλληλοι σε δυσμενέστερη θέση από οποιονδήποτε άλλον μισθωτό εργαζόμενο, υπήκοο κράτους μέλους”, (βλέπε απόφαση “Forcheri”).

Άλλωστε, “η ισότητα μεταχείρισης, η οποία απορρέει άμεσα από την θεμελιώδη αρχή του άρθρου 6 της Συνθήκης ΕΚ ή την γενικότερη περί ισότητας αρχή, έστω ανεξάρτητα και πέραν του πεδίου εφαρμογής των Κανονισμών (ΕΟΚ) 1612/68 ή 1408/71, συνιστά το εκ των ων ουκ άνευ λογικό έρεισμα του Πρωτοκόλλου περί προνομίων και ασυλιών, το οποίο περιορίζεται κατ’ ακολουθία... στην απαγόρευση ορισμένων κανόνων, οι οποίοι αποβλέπουν στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της κινητικότητάς τους καθώς και στην ρύθμιση ορισμένων ειδικών πλευρών της κατάστασής τους, (βλέπε απόφαση ΔΕΚ στην προαναφερθείσα Υπόθεση 152/82 “Forcheri”).

Εξάλλου, μία από τις θεμελιώδεις αρχές της λειτουργίας των κοινοτικών Οργάνων είναι η ελευθερία τους να προσλαμβάνουν τους υπαλλήλους τους σε μία όσο το δυνατόν ευρύτερη γεωγραφική βάση, εξασφαλίζοντάς τους ομοιόμορφο καθεστώς αποδοχών και γενικότερου κοινωνικοοικονομικού status, ανάγκη, η οποία εξηγείται από τις διατάξεις του Κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης και του Πρωτοκόλλου περί προνομίων και ασυλιών και δεν μπορεί να παρακωλύεται συνεπεία εθνικών μέτρων σε τομέα μάλιστα, ο οποίος εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Συνθήκης, (βλέπε, μεταξύ άλλων, απόφαση ΔΕΚ της 03.07.1974 στην Υπόθεση 9/74 “Casagrande”).

Τέλος, το Δικαστήριο εμμένει με ιδιαίτερη έμφαση στην έννοια του διακινούμενου εργαζόμενου, κατά το άρθρο 48 της Συνθήκης, και στα εξ αυτής απορρέοντα δικαιώματα ακόμη και σε περιπτώσεις, οι οποίες είναι δυνατόν να εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 48 παράγρ. 4 της Συνθήκης, περί απασχόλησης στην δημόσια διοίκηση. Θεωρώντας, ότι η διάταξη αυτή δεν δημιουργεί παρά μόνον “την δυνατότητα περιορισμού της πρόσβασης αλλοδαπών υπηκόων σε ορισμένες δραστηριότητες της δημόσιας διοίκησης”, ενώ αντίθετα “δεν μπορεί να δικαιολογήσει τα μέτρα, τα οποία εισάγουν διακρίσεις, όσον αφορά στην αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας, έναντι εργαζομένων, οι οποίοι έχουν ήδη γίνει δεκτοί στην Υπηρεσία της Διοίκησης”, υποστηρίζει, ότι “κάθε κοινοτικός υπήκοος, ο οποίος γίνεται δεκτός σε μία θέση εργασίας σε κράτος μέλος διαφορετικό από το δικό του, ακόμη και στην δημόσια διοίκηση, μπορεί να επικαλεσθεί τις κοινοτικές διατάξεις, οι οποίες εξασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων και πρέπει, επομένως, να θεωρείται κατά την έννοια των διατάξεων αυτών ως διακινούμενος εργαζόμενος”, (βλέπε, κυρίως, αποφάσεις του της 12.02.1974 στην Υπόθεση 152/73 “Sotgiu” και στις προαναφερθείσες συνεκδικασθείσες Υποθέσεις 389/87 και 390/87 “Echternach” και “Moritz”).

Οι ανωτέρω αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι ιδιαίτερα σημαντικές από την σκοπιά της ελληνικής νομοθεσίας, με δεδομένη, μάλιστα την σχετική καταχώρηση στο Παράρτημα VI, διότι έχουν ως συνέπεια την έμμεση ένταξη στο προσωπικό πεδίο του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 των διακινουμένων, οι οποίοι λόγω των αντικειμενικών κριτηρίων της σχέσης εργασίας τους στο άλλο κράτος μέλος (δημόσιοι υπάλληλοι και υπάλληλοι κοινοτικών Οργάνων ή διεθνών Οργανισμών) θεωρούνται ως “εργαζόμενοι μισθωτοί”.

Ενώ, λοιπόν, από τα κράτη μέλη εφαρμόζεται στις αντίστοιχες περιπτώσεις το σκεπτικό της απόφασης “Van Poucke”, για το χρονικό διάστημα μέχρι την θέσπιση ειδικής κοινοτικής διάταξης στα πλαίσια της επέκτασης των Κανονισμών ως προς τα δημοσιο-υπάλληλικά συστήματα ασφάλισης, θεωρούμε, ότι μία τέτοια ερμηνευτική τοποθέτηση δύσκολα συμβιβάζεται με το ειδικό κοινωνικοασφαλιστικό καθεστώς, το οποίο εισάγει ο Κανονισμός υπηρεσιακής κατάστασης των κοινοτικών υπαλλήλων και στο οποίο οι προαναφερόμενοι υπάγονται υποχρεωτικά.

Αλλωστε, στο πλαίσιο του ίδιου αυτού συστήματος ειδικές διατάξεις (άρθρο 11 του Παραρτήματος VIII), αποβλέποντας στην εξασφάλιση συνεχούς και πλήρους κοινωνικής προστασίας, προβλέπουν και την “αξιοποίηση”, όπου τούτο κρίνεται απαραίτητο και επιλέγεται από τον ενδιαφερόμενο, των περιόδων ασφάλισης, οι οποίες έχουν διανυθεί σε εθνικά συστήματα ασφάλισης μισθωτών ή μη μισθωτών, υποχρεώνοντας τα κράτη μέλη να προβούν στις απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις για την μεταφορά των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των ενδιαφερομένων, τα οποία έχουν κτηθεί σε εθνικό επίπεδο (στα πλαίσια εθνικού συστήματος), στο ειδικό συνταξιοδοτικό σύστημα των Κοινοτήτων (καταβολή στις Κοινότητες είτε του ασφαλιστικού ισοδύναμου είτε του κατ’ αποκοπή ποσού εξαγοράς).

Εντούτοις, για τους εν λόγω υπαλλήλους, οι οποίοι, όπως προαναφέρθηκε, εμπίπτουν στους κοινοτικούς Κανονισμούς ως “εργαζόμενοι” κατά το άρθρο 48 της Συνθήκης, και εφόσον επιλέγουν την μη μεταφορά μέσω του ασφαλιστικού στατιστικού ισοδύναμου των ελληνικών περιόδων ασφάλισης στο κοινοτικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, θεωρούμε, ότι ως προς τον χαρακτηρισμό τους ως “παλαιών ασφαλισμένων” για την υπαγωγή τους για πρώτη φορά μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία ισχύουν *mutatis mutandis* τα ανωτέρω αναλυτικώς εκτεθέντα περί των διακινουμένων δημοσίων υπαλλήλων.

Εξάλλου, όπως κατ’ επανάληψη έχει επισημάνει η νομολογία του Δικαστηρίου, το ιδιαίτερο καθεστώς (μεταξύ άλλων φορολογικό και κοινωνικοασφαλιστικό), με το οποίο η Κοινότητα επιθυμεί να διασφαλίσει υπέρ των υπαλλήλων των κοινοτικών Οργάνων μεγαλύτερη ανεξαρτησία και πραγματικές αποδοχές, οι οποίες “δεν πρέπει να ποικίλλουν λόγω ιθαγένειας ή κατοικίας συνεπεία της επιβολής διαφορετικών εθνικών φόρων ή κοινωνικών εισφορών”, δεν αφήνει περιθώρια για διακρίσεις εις βάρος των κοινοτικών υπαλλήλων, απορρέουσες από το γεγονός, ότι οι τελευταίοι δεν συνεισφέρουν άμεσα στις δημόσιες κρατικές δαπάνες, (βλέπε αποφάσεις του της 08.02.1968 στην Υπόθεση 32/67 “Van Leeuwen” και στην προαναφερθείσα Υπόθεση 152/82 “Forcheri”).

Κατά μείζονα λόγο, η θέσπιση ενός συστήματος μεταφοράς των εθνικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων, με προορισμό τον συντονισμό μεταξύ κοινοτικού και εθνικών συστημάτων και στόχο την εξασφάλιση στις μεν Κοινότητες των καλύτερων δυνατοτήτων επιλογής ειδικευμένου προσωπικού, προικισμένου ήδη με κατάλληλη επαγγελματική πείρα, στους δε εργαζόμενους κινήτρων για την διευκόλυνση της μετακίνησής τους από εθνικές θέσεις,

δημόσιες ή ιδιωτικές, στην κοινοτική Διοίκηση και αντίστροφα, δεν είναι δυνατόν η συγκεκριμένη ελληνική διάταξη ή η ερμηνεία της να καθιστά την “ευχέρεια” μεταφοράς των εθνικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων μονόδρομο για πρωτοϋπαγόμενους μετά την 01.01.1993 στην ελληνική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας.

Τούτο, εκτός από ασυμβίβαστο προς το πνεύμα του κοινοτικού νομοθέτη, ενδέχεται σε πολλές περιπτώσεις να αποδεικνύεται εντελώς παράλογο και αντιφατικό, εάν λάβει κανείς υπόψη, ότι το ειδικό αυτό κοινοτικό καθεστώς προσπαθεί ακριβώς να επιτύχει, όπου τούτο είναι καθ’ οιονδήποτε άλλον τρόπο αδύνατον, “τα κεκτημένα από τους κοινοτικούς υπαλλήλους στα ίδια τα κράτη τους δικαιώματα, παρά τον ενδεχομένως περιορισμένο ή ακόμη υπό αίρεση ή μελλοντικό χαρακτήρα τους ή την ανεπάρκειά τους..., να δυνηθούν να διαφυλαχθούν προς όφελος των υπαλλήλων και να ληφθούν υπόψη από το κοινοτικό σύστημα”, (βλέπε αποφάσεις ΔΕΚ της 20.10.1981 στην Υπόθεση 137/80 “Επιτροπή κατά Βελγίου” και της 14.06.1990 στην Υπόθεση C-37/89 “Weiser”).

Επομένως, για τους πρωτοασφαλιζόμενους μετά την 01.01.1993 στην χώρα μας κοινοτικούς υπαλλήλους η συνδυασμένη εφαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας και του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 όχι μόνον επιτυγχάνει σε πολλές περιπτώσεις το ζητούμενο στα πλαίσια των ειδικών ρυθμίσεων του προαναφερόμενου άρθρου 11 αλλά εγγυάται και την άρση του δημιουργούμενου από την ελληνική καταχώρηση κωλύματος για ένα ευνοϊκότερο καθεστώς κοινωνικής προστασίας (θεμελίωση παράλληλου αυτοτελούς συνταξιοδοτικού δικαιώματος), εκπληρώνοντας έτσι κατά εναρμονισμένο τρόπο και τους ευρύτερους στόχους της Συνθήκης και τις θεμελιώδεις αρχές του πληρέστερου για τους διακινούμενους εργαζόμενους συστήματος συντονισμού του κοινοτικού Κανονισμού.

Άλλως, κάθε εθνική διάταξη, η οποία δεν ερμηνεύεται με βάση την γενική οικονομία και τους στόχους των κοινοτικών ρυθμίσεων, στις οποίες εντάσσεται, δεν συνιστά μόνον από την σκοπιά των διακινουμένων εργαζομένων εμπόδιο στο θεμελιώδες δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας αλλά και παράβαση του “καθήκοντος κάθε κράτους μέλους να απέχει από μέτρα, ικανά να παρεμβάλουν εμπόδια στην εσωτερική λειτουργία (αυτών καθ’αυτών) των Οργάνων της Κοινότητας”, (ερμηνεία του άρθρου 5 της Συνθήκης, βλέπε απόφαση ΔΕΚ της 15.09.1981 στην Υπόθεση 208/80 “Lord Bruce of Donington”).

4. Ο χαρακτηρισμός ασφαλισμένου πριν από την 01.01.1993 σε σύστημα κοινωνικής ασφάλειας άλλου κράτους μέλους χωρίς καταβολή εισφορών ως “παλαιού” ασφαλισμένου

4.1. Πραγματικά περιστατικά

Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης περίπτωσης, κατά το χρονικό διάστημα από 24.06.1991 έως 26.06.1991 ο ενδιαφερόμενος απασχολήθηκε στην Ο. Δ. της Γερμανίας από εργοδότη ως μισθωτός εργαζόμενος και υπό την ιδιότητα αυτή υπήχθη στην γερμανική εκ του νόμου – υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.

Με βάση το γεγονός αυτό έλαβε αριθμό ασφάλισης (μητρώου) από τον γερμανικό αρμόδιο φορέα (Deutsche Rentenversicherung) και συγκεκριμένα από τον φορέα ασφάλισης συντάξεων Landes-versicherungsanstalt (LVA) του κρατιδίου της Βάδης – Βυρτεμβέργης (και Οργανισμού Σύνδεσης Γερμανίας – Ελλάδας, Παράρτημα 4, στοιχείο Γ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ, σημείο 3(iv), του Κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72) και του χορηγήθηκε για την ασφάλισή του

αυτή ταυτότητα κοινωνικής ασφάλισης από την Allgemeine Ortskrankenkasse – Essingen (AOK – Esslingen, Τοπικό Ταμείο Ασφάλισης Ασθένειας του Έσσλινγκεν).

Ωστόσο, σύμφωνα με την γερμανική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας, όπως ρητά αναφέρει η LVA, δεν έχουν καταγραφεί περίοδοι ασφάλισης στον ασφαλιστικό φάκελλο (αριθμό) του ενδιαφερόμενου, εφόσον προβλέπεται απαλλαγή από την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών (τόσο του εργοδοτικού όσο και του εργατικού μέρους αυτών) για τους φοιτητές πανεπιστημίων (στην προκειμένη περίπτωση) και ανωτάτων τεχνικών σχολών (πολυτεχνείων), οι οποίοι κατά την διάρκεια της φοίτησής τους απασχολούνται ως μισθωτοί εργαζόμενοι έναντι αμοιβής ή εργάζονται ως μη μισθωτοί (αυτοτελώς απασχολούμενοι).

4.2. Τοποθέτηση

Ορθώς προέβη η LVA στην υποχρεωτική υπαγωγή του ενδιαφερόμενου στην γερμανική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας, εφόσον αυτός εμπίπτει ως ασφαλιστέος μισθωτός εργαζόμενος στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (άρθρο 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, στοιχείο α), σημείο i)) και, κατ' εφαρμογή του γενικού κανόνα του Τίτλου II (περί προσδιορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας), ήταν υποχρεωμένος σε ασφάλιση στο κράτος μέλος, στο οποίο ασκούσε μισθωτή δραστηριότητα (γενική αρχή "lex loci laboris" του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α), του Κανονισμού 1408/71).

Η μη πραγματοποίηση εκ μέρους του ενδιαφερόμενου περιόδων ασφάλισης δεν θα μπορούσε να οδηγήσει στην μη υπαγωγή του στην γερμανική νομοθεσία, εφόσον κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ):

- τα κράτη μέλη είναι, κατ' αρχήν, ελεύθερα να καθορίζουν τις προϋποθέσεις ασφάλισης στα εθνικά τους συστήματα κοινωνικής ασφάλισης αλλά θα πρέπει να τηρούν τις (γενικότερες) αρχές του κοινοτικού δικαίου²,
- οι διατάξεις του Τίτλου II συνιστούν πλήρες σύστημα κανόνων άρσης των συγκρούσεων (των εμπλεκόμενων κατά την διακίνηση των προσώπων εντός της Κοινότητας εθνικών νομοθεσιών), το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να αφαιρεί από τον νομοθέτη κάθε κράτους μέλους την εξουσία προσδιορισμού της έκτασης και των προϋποθέσεων εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας, όσον αφορά στα πρόσωπα, τα οποία υπάγονται στον Κανονισμό 1408/71·

τούτο δε σημαίνει, ότι οι διατάξεις του Τίτλου II, ως διατάξεις κατισχύοντος και αποκλειστικού αποτελέσματος, απαγορεύουν σε ένα κράτος μέλος να ισχυρισθεί, ότι η νομοθεσία του δεν είναι εφαρμοστέα και να αρνηθεί σε έναν εργαζόμενο την υπαγωγή στην υποχρεωτική του ασφάλιση, όταν αυτός είναι μισθωτός υπό την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α), (και, συνεπώς, εμπίπτει στον Κανονισμό 1408/71), με αποτέλεσμα την αρνητική σύγκρουση νομοθεσιών, δηλαδή η κατάσταση του προσώπου αυτού να μην υπόκειται σε καμμία εθνική νομοθεσία, για τον λόγο ότι δεν μπορεί να έχει εφαρμογή ο Τίτλος II)³, και

² ΔΕΚ, μεταξύ άλλων αποφάσεις της 06.03.1979, στην Υπόθεση 100/78, *Rossi*, της 07.02.1991, στην Υπόθεση C-227/89, *Rönfeldt*, της 07.07.1994, στην Υπόθεση C-146/93, *McLachlan*, και της 17.12.1998, στην Υπόθεση C-244/97, *Lustig*, καθώς και αποφάσεις της 07.02.2002, στην Υπόθεση C-28/00, *Kauer*, και της 18.04.2002, στην Υπόθεση C-290/00, *Duchon*.

³ ΔΕΚ, αποφάσεις της 23.09.1982, στην Υπόθεση 276/81, *Kuijpers*, της 12.01.1983, στην Υπόθεση 150/82, *Copolla*, και της 12.06.1986, στην Υπόθεση 302/84, *Ten Holder*

- έτσι, το ότι η γερμανική νομοθεσία δεν προβλέπει στην συγκεκριμένη περίπτωση την καταβολή εισφορών για την πραγματοποίηση περιόδων ασφάλισης, δεν την καθιστά μη εφαρμοστέα και τις διατάξεις του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α), μη εφαρμόσιμες⁴.

Αναφορικά με το ζήτημα της υπαγωγής του ενδιαφερόμενου στο ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλειας μετά την 31.12.1992 ως “παλαιός” ή “νέος” ασφαλισμένος, υπάρχει σχετική καταχώρηση της Ελλάδας στο Παράρτημα VI, στοιχείο ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ, σημείο 6, του Κανονισμού 1408/71, σύμφωνα με την οποία “ο εργαζόμενος που έχει υπαχθεί στην υποχρεωτική ασφάλιση άλλου κράτους μέλους, κλάδου συντάξεων, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1992 και υπάγεται στην υποχρεωτική ελληνική κοινωνική ασφάλιση (καθεστώς κύριας ασφάλισης) για πρώτη φορά μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, θεωρείται “παλαιός ασφαλισμένος” κατά την έννοια των διατάξεων του νόμου 2084/92”.

Στην υπό εξέταση περίπτωση, η μη πραγματοποίηση εκ μέρους του ενδιαφερόμενου περιόδων ασφάλισης υπό την γερμανική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλειας δεν θα μπορούσε να έχει ως συνέπεια να θεωρηθεί αυτός ως “νέος” ασφαλισμένος.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΔΕΚ, ο όρος “(μισθωτός) εργαζόμενος” (και κατ’ επέκταση “διακινούμενος εργαζόμενος”) είναι κοινοτική έννοια και κατά το άρθρο 39 της Συνθήκης ΕΚ δεν επιδέχεται περιοριστικής ερμηνείας και ορίζεται σύμφωνα με αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία χαρακτηρίζουν αυτή καθαυτή την σχέση εργασίας, κύριο γνώρισμα της οποίας είναι το γεγονός, ότι ένα πρόσωπο παρέχει σε άλλο πρόσωπο και υπό την διεύθυνση του τελευταίου υπηρεσίες, έναντι των οποίων λαμβάνει αμοιβή. Έτσι, το ΔΕΚ έχει αποφανθεί, ότι κάθε κοινοτικός υπήκοος, ο οποίος γίνεται δεκτός σε μία θέση εργασίας σε κράτος μέλος διαφορετικό από το δικό του, μπορεί να επικαλεσθεί τις κοινοτικές διατάξεις, οι οποίες εξασφαλίζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, και πρέπει, συνεπώς, να θεωρείται κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 39 ΕΚ ως διακινούμενος εργαζόμενος.⁵

Εντάσσοντας, κατ’ αυτόν τον τρόπο τον διακινούμενο στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού Κανονισμού ως εργαζόμενο και μάλιστα ασφαλισμένο (άρθρα 1, στοιχείο α), και 2, παράγραφος 1, του Κανονισμού 1408/71), το ΔΕΚ κηρύσσει υποχρεωτικές τουλάχιστον εκείνες τις διατάξεις του παραγώγου κοινοτικού δικαίου, των οποίων η εφαρμογή δεν προϋποθέτει την ύπαρξη ρητών ειδικών κανόνων συντονισμού (άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α), του Τίτλου II, του ίδιου Κανονισμού).

Ο ενδεχόμενος χαρακτηρισμός του ενδιαφερόμενου ως “νέου ασφαλισμένου”, λόγω της μη πραγματοποίησης εκ μέρους του περιόδων ασφάλισης στην Γερμανία, θα εισήγαγε έμμεση

ΔΕΚ, αποφάσεις ΔΕΚ της 09.06.1964, στην Υπόθεση 92/63, *Nonnenmacher*, της 05.12.1967, στην Υπόθεση 19/67, *Van der Vecht*, στην Υπόθεση 276/81, *Kuijpers*, ό.α., της 10.07.1986, στην Υπόθεση 60/85, *Luijten*, και της 03.05.1990, στην Υπόθεση C-2/89, *Kits van Heijningen*.

ΔΕΚ, απόφαση της 04.10.1991, στην Υπόθεση C-196/90, *De Paep*.

⁴ ΔΕΚ, απόφαση στην Υπόθεση C-196/90, *De Paep*, ό.α.

⁵ ΔΕΚ, αποφάσεις της 13.10.1993, στην Υπόθεση C-121/92, *Zinnecker*, και της 24.03.1994, στην Υπόθεση C-71/93, *Van Poucke*.

ΔΕΚ, αποφάσεις της 03.07.1986, στην Υπόθεση 66/85, *Lawrie – Blum*, της 21.06.1988, στην Υπόθεση 197/86, *Brown*, της 26.02.1992, στην Υπόθεση C-3/90, *Bernini*, στην Υπόθεση *Van Poucke*, ό.α., της 27.06.1996, στην Υπόθεση C-107/94, *Asscher*, και της 30.01.1997, στην Υπόθεση C-340/94, *De Jaeck*.

ΔΕΚ, απόφαση της 23.10.1986, στην Υπόθεση 300/84, *Roosmalen*.

διακριτική μεταχείριση (εις βάρος του ως διακινούμενου εργαζόμενου) και θα παραβίαζε την θεμελιώδη αρχή της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πράγματι, κατά πάγια νομολογία του ΔΕΚ, ο σκοπός του άρθρου 39 ΕΚ δεν θα επιτυγχανόταν, εάν λόγω της άσκησης του δικαιώματός του για ελεύθερη κυκλοφορία ο εργαζόμενος έχανε τα πλεονεκτήματα, τα οποία του εξασφαλίζει η υπαγωγή στην νομοθεσία ενός κράτους μέλους. Μία τέτοια συνέπεια θα μπορούσε να αποτρέψει τον κοινοτικό εργαζόμενο από την άσκηση του δικαιώματός του αυτού και θα αποτελούσε, συνεπώς, εμπόδιο στην ελευθερία αυτή⁶.

Κατ' επανάληψη δε το ΔΕΚ έχει αποφανθεί, ότι το παράγωγο δίκαιο (Κανονισμός 1408/71) πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο συμβατό προς τους κανόνες του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου (της Συνθήκης ΕΚ) και τις γενικές αρχές του δικαίου, ενώ αυτή καθαυτή η δομή της Συνθήκης προτρέπει τον ερμηνεύοντα εθνικό ή κοινοτικό δικαστή να λαμβάνει υπόψη τους απώτερους στόχους της⁷.

Εξάλλου, ένας τέτοιος χαρακτηρισμός θα παραβίαζε την αρχή της αποτελεσματικότητας του κοινοτικού δικαίου, όπως αυτή ερμηνεύεται από το ΔΕΚ, εφόσον η μη λήψη υπόψη της υπαγωγής του ενδιαφερόμενου στην γερμανική εκ του νόμου κοινωνική ασφάλιση θα είχε ως αποτέλεσμα να μην καταστεί εφικτή η εφαρμογή του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α), του Κανονισμού 1408/71, αναιρώντας τα μελλοντικά πλεονεκτήματα της τότε κατάστασής του (ως εργασθέντα και υπαχθέντα σε υποχρεωτική ασφάλιση άλλου κράτους μέλους).⁸

Κατόπιν των ανωτέρω, θεωρούμε, ότι ο ενδιαφερόμενος εξακολουθεί να φέρει την ιδιότητα του διακινούμενου εργαζόμενου και, έχοντας υπαχθεί στην γερμανική εκ του νόμου κοινωνική ασφάλιση, εμπίπτει στο πεδίο της προαναφερθείσας ελληνικής καταχώρησης, με συνέπεια, η υπαγωγή του στην υποχρεωτική ασφάλιση ελληνικού φορέα να πραγματοποιηθεί υπό την ιδιότητά του ως “παλαιού ασφαλισμένου”.

⁶ ΔΕΚ, ιδίως αποφάσεις της 25.02.1986, στις Υποθέσεις 254/84, *De Jong*, και 284/84, *Spruyt*, της 07.02.1991, στην Υπόθεση *Roelfeldt*, ό.α., στην Υπόθεση *Masgio*, ό.α., της 04.10.1991, στην ελληνική Υπόθεση 349/87, *Παράσχη*, της 30.03.1993, στην Υπόθεση C-282/91, *De Wit*, και της 20.09.1994, στην Υπόθεση C-12/93, *Drake*.

⁷ ΔΕΚ, μόνιμη επωδός μεγάλου αριθμού αποφάσεων, ενδεικτικά αποφάσεις της 19.03.1964, στην Υπόθεση 75/63, *Unger*, της 09.06.1964, στην Υπόθεση 92/63, *Nonnenmacher*, της 05.07.1967, στην Υπόθεση 1/67, *Ciechelski*, της 06.12.1973, στην Υπόθεση 140/73, *Mancuso*, της 28.05.1974, στην Υπόθεση 191/73, *Niemann*, της 09.07.1975, στην Υπόθεση 20/75, *D' Amico*, της 21.10.1975, στην Υπόθεση 24/75, *Petroni*, της 15.09.1983, στην Υπόθεση 279/82, *Jerzak*, και της 07.03.1991, στην Υπόθεση C-10/90, *Masgio*.

⁸ ΔΕΚ, αποφάσεις στις Υποθέσεις *Kauer* και *Duchon*, ό.α.